

Quo vadis

Študentský nezávislý občasník

2

2020/2021
ročník: 18

Točí sa nám, točí

Amoris officium

Iba sme sa narodili

Časopis Gymnázia sv. Košických mučeníkov

Editoriál

Quo vadis

časopis Gymnázia sv. Košických mučeníkov
v Košiciach | www.gkmke.sk

Dobrovoľný príspevok: 1€

Obálka vpredu: Tretiáci (foto: Matúš Stahovec)

Obálka vzadu: koláž (foto: GKM)

Tlač: TypoPress Košice - Myslava

Náklad: 200 ks

Uzavierka: 21.6.2021

Vo vzduchu cítiť pokosenú trávu. Zhlboka sa nadýchnes – samozrejme, iba ak nie si alergik – vône leta, ktoré je tu. Preletí okolo teba bzučiaca včela a začneš si s ňou porovnávať svoju pracovitosť počas školského roka. Ale nieee, nechaj to tak, ako to je. Nemysli už na vzorce, jazykové štýly, matematické operácie či na anglickú gramatiku. Je koniec školského roka, koniec skorého vstávania do školy, koniec učenia sa do noci či písania táhakov. Pred tebou sú prázdniny a oddych v podobe, ktorú máš najradšej.

Nemusiš sa za ničím ponáhľať. Zastaviš sa a iba sa pozeráš. Pozeráš sa na tú nádheru vôkol seba. Na voňajúcu lúku, na zelené kopce, na listy poháňané letným vánkom v korunách stromov, na západ slnka, ktorý namaľoval oblohu na červeno. Hľadiš na obrovské more, ktorého koniec nedovidiš. Pripadáš si maličký. Cítiš, ako na teba dopadá lúč slnka. Uvedomíš si zázrak, že si. Počuješ spev vtákov, ktorý ti pripomenie, aký je život niekedy krásny a radostný. Je teplý letný večer a s tými, ktorých miluješ sa smeješ pri ohni. Pozeráš na oblohu obsypanú hviezdami a spomenieš si na všetky veci, za ktoré si vďačný.

Leto prináša veľa čarovných okamihov. Je na tebe, čo zažiješ. Krásne prázdniny!

Lucia Lišková,
šéfredaktorka

Nenechajte si ujsť

Ako sme čakali na Viktora...

Zelené témy a témy životného prostredia vo veľkej miere reflektujú naše vlastné správanie. Keď poviem, že svet je zlý, je zlý preto, lebo my sme ho takým spravili, a teda aj ja ako jeho najmenšia stavebná jednotka. Keď niekto niečo zle separuje, je to jeho chyba, on to robí.

strana **10**

Škola života

O street boys sme počuli veľa, no dnes sme sa s nimi mali osobne stretnúť. Sebavedomo som povedal prvé habariako a priateľsky dal chlapcom päť. Myslel som si, že nebezpečný a divoký život na ulici chlapcom vezme dôveru v iných ľudí. Opak bol pravdou.

strana **20**

Editoriál	2	Kto šetrí, ma za tri	40
Nenechajte si ujsť	3	Znovuzrodené odhodlanie	44
Na koberčeku	4	Hoax alebo pravda	47
Online rok	6	Vesmírny Kolumbus	50
Ako sme čakali na Viktora...	10	Vidím Zem!	52
Iba sme sa narodili	16	Národný hrdina	56
Škola života	20	Odišiel človek...	58
Amoris officium	26	Ostali nám tri oriešky	60
Nazreli sme pod pokrievku	30	Muž, ktorý držal svet na ihlách	62
Točí sa nám, točí	34	Čižmároviny	66

| Na koberčeku

PANDÉMIA OCHORENIA COVID-19 ZATVORILA BRÁNY ŠKÔL AJ V TOMTO ŠKOLSKOM ROKU NA NIEKOĽKO MESIACOV. OKREM VIACERÝCH NEGATÍV, KTORÉ PRINIESLA, MÔŽEME NÁJSŤ AJ JEDNU Kladnú STRÁNKU. MNOHÉ ŠKOLY, VĎAKA PRÁZDNYM TRIEDAM A CHODBÁM, MOHLI USKUTOČNIŤ RÔZNE REKONŠTRUKCIE, KTORÉ BY ZA NORMÁLNYCH OKOLNOSTÍ OB-
MEDZOVALI ICH CHOD. ČI AJ NAŠA ŠKOLA VYUŽILA TOTO POZITÍVUM, SME SA OPÝTALI PANI RIADITEĽKY RNDR. ADRIANY BARIOVEJ.

Online výučba, ktorá prebiehala niekoľko mesiacov, ponúkla vhodné podmienky na viaceré rekonštrukcie. Všimli sme si, že v našom školskom átriu stojí nová voliéra. Istý čas sa hovorilo, že v átriu v letných mesiacoch budú môcť obedovať študenti. Aká budúcnosť teda čaká naše átrium?

Sme veľmi radi, že sa nám podarilo dokončiť vonkajšiu voliéru pre naše andulky

a korely. Toto dielo sa paradoxne podarilo práve vďaka pandémie. Celú voliéru postavil pán učiteľ telesnej výchovy Matej Gardoš, ktorý mal počas online vzdelávania obmedzenú činnosť z objektívnych dôvodov. Nevie, či viete, ale v našom školskom chove máme šestnásť anduliek, štyri korely a niekoľko samičiek hniezdi, čiže očakávame bohaté potomstvo. Určite ste si všimli, že postupne upravujeme aj bočné terasy átria pre účely outdoorového

vzdelávania, ale, ako ste spomenuli, i stravovania gymnazistov. Boli by sme radi, keby aj študenti iniciatívne pomohli pri skrášlení terasy. Stačilo by vyniesť stoly, postarať sa o kvitnúce črepníkové rastliny...

Počuli sme, že mesto Košice v rokoch 2020 a 2021 investuje do rekonštrukcií a obnovy škôl takmer 11 miliónov eur. Nové okná a nové toalety by určite potešili všetkých. Zaujímalo by nás, či sa aj naše gymnázium môže v blízkej budúcnosti tešiť na nový imidž?

Áno, toto sú naše boľavé miesta. Zlý technický stav budovy školy a nedostatok financií. Bohužiaľ, ako sa vraví – obal predáva a kvalitný obsah vidí málokto. Aj my sme podali žiadosť o finančnú pomoc vo výške 180 000 eur. V prípade, že táto žiadosť bude schválená, pustíme sa do obnovy budovy. Pri podávaní žiadosti je nutné hneď na začiatku stanoviť použitie žiadaných finančných prostriedkov. My sme žiadali na obnovu hlavnej chodby školy a opravu telo-

cvične. Budem robiť všetko preto, aby sme skultivovali aj sociálne zariadenia.

Redakčná rada na začiatku školského roka dostala staronovú miestnosť, ktorú jej členovia sami vymaľovali. Aby sa v nej však dalo tvorivo a nerušene pracovať, vyžaduje ešte zopár rekonštrukčných zásahov. Myslíte si, že by náš časopis mohol dostať darček v podobe vynovenej miestnosti?

Vidíme vašu prácu, výsledky činnosti žurnalistického krúžku v podobe kvalitného časopisu aj v provizórnych podmienkach. Okrem spomínanej žiadosti sme sa zapojili aj do výzvy Ministerstva školstva SR „Modernejšia škola“, kde sme žiadali finančný príspevok na zakúpenie inovatívneho nábytku. Ak by nám táto žiadosť vyšla, dostala by redakčná rada nový stôl na tímovú prácu a sedáciu súpravu na oddych po práci.

Ďakujeme za rozhovor a držíme palce pri ďalších krokoch v zveľadňovaní školských priestorov.

redakčná rada
foto: archív GKM

Online rok

ŠKOLSKÝ ROK SA CHÝLI KU KONCU. PRVÁCI POMALY KONČIA SVOJU PRVÚ KAPITOLU ŽIVOTA NA STREDNEJ. Z DESIATICH MESIACOV PRESEDELI V ŠKOLSKÝCH LAVICIACH LEN ŠTYRI. UKRÁTENÍ O MNOHÉ ŠKOLSKÉ AKCIE I JEDINEČNÉ CHVÍLE, KTORÉ DOKÁŽU PRINIEST SPOLOČNÉ PRESTÁVKY. ONLINE KAMARÁTSTVA, ONLINE VZŤAHY, ONLINE SPOZNÁVANIE NOVÝCH SPOLUŽIAKOV I UČITEĽOV... UČIŤ SA Z POHODLIA DOMOVA MÁ ISTO SVOJE POZITÍVA, HLAVNE V NEČASE A V ZIME. ALE NA DRUHEJ STRANE JE TU TO NEOPAKOVATEĽNÉ, ČO SA V ŽIADNOM ONLINE PRIESTORE ZAŽIŤ NEDÁ. MY STARŠÍ UŽ O TOM VIEME SVOJE... A AKO TENTO ROK VNÍMALI NAŠI PRVÁCI? OPÝTALI SME SA A TU SÚ ICH ODPOVEDE.

1. Ako hodnotíš prvý rok na strednej?

Kika Nigutová: Zo začiatku to bolo veľmi náročné, ale teraz to celkom ujde. Mohlo by byť síce menej písomiek, ale čo už.

Stanislav Ostash: Prvý rok na strednej škole nehodnotím veľmi pozitívne. Bolo by lepšie, keby sme nemali dištančnú výučbu, pretože som na Slovensku prvýkrát. Keďže slovenčina nie je môj materinský jazyk, je náročné porozumieť mnohým novým informáciám a ešte náročnejšie odpovedať v slovenčine na otázky učiteľov.

Antonina Varodi: Prvý rok bol pre mňa veľmi ťažký. Keďže som Ukrajinc

ka, bolo to náročné hlavne kvôli samotnému slovenskému jazyku.

Timea Rusnáková: Napriek pandémie vnímam toto obdobie celkom pozitívne. Vyskúšali sme si dištančné aj prezenčné vyučovanie. No som rada, že chodíme opäť do školy a že sa konečne lepšie spoznáme.

2. Stihli ste sa aspoň trochu spoznať už predtým, ako sme odišli na online vyučovanie?

Kika Nigutová: Celkom áno, ale máme ešte dostatok času spoznať sa počas ďalších troch rokov štúdia. Niektorých spolužiakov som poznala už zo základnej školy alebo zo súkromného života.

Stanislav Ostash: Áno, stihol som spoznať všetkých.

Antonina Varodi: Asi áno, všetkých si pamätám.

Timea Rusnáková: Veľmi nie, niektorých spolužiakov som síce poznala zo základnej školy a v priebehu septembra a októbra som sa bližšie zoznámila s niektorými novými, no všetkých som spoznať nestihla.

3. Čo si si stihol/stihla obľúbiť na našom gymnáziu?

Kika Nigutová: Obľúbila som si oddechový kútik, ktorý je na našej gymnaziálnej chodbe a kolektív, v ktorom som.

Stanislav Ostash: Stihol som si obľúbiť spolužiakov, učiteľov aj interiér

školy. Na rozdiel od ukrajinských škôl je tu oveľa vyššia kvalita tried, učiteľov, aj školských toaliet.

Antonina Varodi: Budova školy je veľmi veľká, väčšia ako naša škola na Ukrajine. Po tomto roku som si odtiaľto zobrala veľa nového. Spoznala som nových ľudí, nových učiteľov, nových priateľov. Slovensko sa veľmi líši od Ukrajiny. Existuje tu veľa príležitostí na vzdelávanie. Napriek tomu mi Ukrajina trochu chýba.

Timea Rusnáková: Najviac sa mi páči naša relaxačná zóna.

4. Chcel/a by si si zopakovať prvý ročník?

Kika Nigutová: Možno aj áno. Zopakovala by som si aspoň nejaké učivo, ktoré som si veľmi neosvojila a lepšie by

som sa nejaké veci naučila.

Stanislav Ostash: Nie, vôbec ho nechcem opakovať.

Antonina Varodi: Tento prvý rok bol pre mňa novou skúsenosťou. Ale myslím, že si ho nechcem zopakovať. Chcem ísť do ďalšieho ročníka.

Timea Rusnáková: Na jednej strane by som si ho zopakovala a na druhej strane nie. Mrzí ma, že sme nemali imatrikuláciu. Možno aj kvôli nej by som si to zopakovala.

Dúfame, že v budúcom školskom roku už strávime oveľa viac času v školských laviciach ako za obrazovkami počítačov v našich izbách. Prvákom želáme veľa úspechov v ich stredoškolskom živote a aj mimo neho.

Stano

Kika

Timea

Antonina

Ako sme čakali na Viktora...

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, KLIMATICKÁ KRÍZA, RECYKLÁCIA... TÉMY, KTORÝM SA NA SVOJOM INSTAGRAME INTENZÍVNE VENUJE AJ ZNÁMY TELEVÍZNY MODERÁTOR, REDAKTOR A NOVINÁR VIKTOR VINCZE. ANGAŽOVANOSŤOU V OBLASTI EKOLÓGIE SA SNAŽÍ SVOJIM SLEDOVATEĽOM UKÁZAŤ, AKO BY MOHLI SVOJ ŽIVOT ZMENIŤ K LEPŠIEMU A PRISPIEŤ TAK K OCHRANE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. NA SOCIÁLNEJ SIETI PRIDÁVA PRÍSPEVKY O TOM, AKO NEROBIŤ EKOLOGICKÉ PREHREŠKY, KTORÉ POSIELAJÚ NAŠU PLANÉTU POMALY, ALE ISTO „DO ZÁHUBY“. KEĎŽE NÁS ZAUJÍMALO VIAC, ROZHODLI SME SA MU NAPÍSAŤ. PO VYŠE MESIACI ČAKANIA SME SA DOČKALI. SPOJILI SME SA S NÍM, AKO TO UŽ V SÚČASNOSTI BÝVA ZVYKOM, ONLINE, PRÍJEMNE SME SA POROZPRÁVALI A VEĽA SME SA DOZVEDELI, LEBO, KTO SA VEĽA PÝTA, VEĽA VIE. SAMOZREJME, KÚSOK Z ROZHOVORU PONÚKAME AJ VÁM. VERÍME, ŽE PO JEHO PREČÍTANÍ SA BUDETE AJ VY SPRÁVAŤ ZODPOVEDNEJŠIE, A TO NIELEN K NAŠEJ PLANÉTE.

Kde beriete čas na tvorbu, z nášho pohľadu, tak kvalitne prepracovaných stories s „konkrétnymi číslami“ a s dôkazovými videami priamo z konkrétnych skládok, ako aj na svedomitú odpoveď veľkému počtu vašich instagramových followerov?

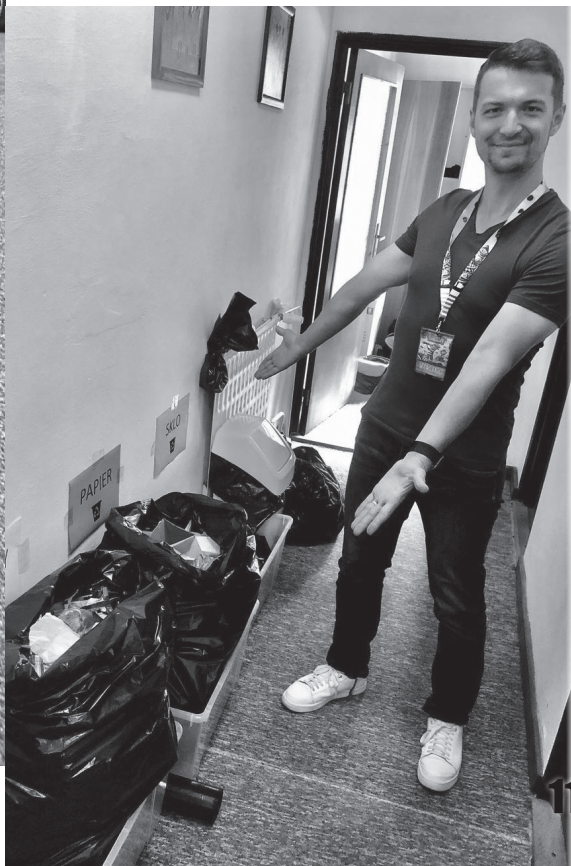
Beriem ho medzi cvičením, prácou, spánkom a varením. Tým, že ako spravodajca musím odmietat všetky komerčné spolupráce, ktoré by ma za normálnych okolností mohli aj živiť ako mnohých internetových kolegov, je to pre mňa vyslovene len voľnočasová aktivita. Keďže

považujem túto tému za nesmierne dôležitú, myslím si, že by sa o nej malo viac hovoriť. A Instagram je dobrou platformou najmä pre mladých ľudí, ktorých je tam, samozrejme, väčšina. Mohol by som to robiť možno kvalitnejšie, častejšie, lepšie, možno by to malo aj väčší zá-sah, ale robím to tak, ako najlepšie viem, ako stíham, ako vládzem, ako sa mi chce... Robím to vo voľnom čase, ktorého mám tým pádom menej, ale aspoň čas strávený doma počas lockdownu využívam produktívnejším spôsobom.

V akom veku ste si prvýkrát uvedomili náš „environmentálny problém“ a čo bolo poslednou „kvapkou“ k tomu, že ste sa prostredníctvom sociálnych sietí rozhodli venovať najmä tejto problematike?

Začal som sa tomu venovať, keď som mal asi dvadsaťsedem rokov. Nemôžem povedať, že predtým má táto téma neza-užívala, ale neuvedomoval som si roz-sah jej dôležitosti. Začal som o tom na internete písať aj preto, že som sa ako novinár dostal k číslam a k dátam, ktoré ma absolútne šokovali. Hovoril som si, že keď ja ako mladý človek o tom ne-viem, a to som priamo pri zdroji, ako to môže byť dôležité pre niekoho, kto na-príklad nesleduje ani správy. A tak som to chcel „podať ďalej“. Poslednou kvap-kou bolo zistenie, že ja som súčasťou problému a nič s tým nerobím. Vydal som sa sám zo seba, ako je to vôbec možné, že sa to ku mne nedostalo, že si-tuácia je zlá, ale že naozaj ako planetár-ne nie je to o päť minút dvanásť, ale skôr pol jednej, keď o tom začíname hovoriť.

Myslíte si, že aj vďaka záujmu o ekológiu sa počet vašich sledovateľov na Instagrame vyšplhal cez 140-tisíc alebo za tým všetkým stojí vaša popularita a neskrývaný záujem ľudí o vaše súkromie?

Myslím si, že je to kombináciou a s tým aj počítam. Akceptujem to ako realitu a chápem, že nejaká časť publika ma sleduje, lebo chce vidieť môj alebo Adelin život a nie prvotne môj environmentálny obsah. Hovorím si však, že keď už „sú tu“ kvôli tomu, čo keby sa nejaká časť z nich dozvedela niečo, čo ich môže možno aj na ich budúcej občianskej ceste posunúť. Dávam tie veci do-

kopy a kombinujem ich. Snažím sa, aby to nebolo príliš didaktické, aby to ľudí veľmi neunavilo, ale zároveň si dávam pozor, aby to nebolo príliš súkromné, také „typicky instagramové“. Nie som v tom žiaden profesionál a neviem, či to robím úplne dobre.

Vo svojich príspevkoch často vyzývate ľudí, aby využívali mestskú hromadnú dopravu. Čo vás najviac baví na ceste MHD? Ste typ človeka, ktorý využije cestu dopravným prostriedkom na zamyslenie sa nad vašim dňom alebo sa venujete „typizovaniu“ spolucestujúcich?

Práve dnes som išiel domov z testovacieho miesta električkou a

sedel tam človek, ktorý mal vyhrnuté nohavice. Mal biele ponožky v topánkach, tak som si ho hneď typizoval, že to je nejaký „Michael Jackson revival“ sedia-ci vedľa mňa. Áno, typizujem ľudí. Teraz síce počas pandémie aj ja cestujem verejnou dopravou menej, ale za normálnych okolností sa snažím robiť to, čo by som nemohol robiť, keď šoférujem, napríklad aj internetový obsah. Považujem cestu v prostriedku verejnej dopravy za súčasť môjho voľného času. Občas sa len tak veziem a sledujem, čo nové pribudlo v jednotlivých vozidlách, čo nové majú ľudia na tvárach, či už nosia rúška poriadne, ako sa ľudia k sebe správajú. Je to veľmi rôzne. MHD-čka prináša príbehy, ktoré neprinesie žiadny iný typ sociálnej interakcie, len verejná doprava. Ľudia tam ukazujú v mnohých prípadoch aj svoje najhoršie a niekedy i najlepšie charaktery.

Jednou vami nemálo rozobraných tém sú aj plechovky. V niektorých európskych krajinách sú plechovky zálohované, resp. vratné. Považovali by ste to, vzhľadom k neustále sa opakujúcej „slovenskej“ otázke: „Kam správne vyhodiť plechovku?“, za jednu z možností vyriešenia tohto problému?

Plechovky sa od budúceho roka budú zálohovať spolu s PET fľašami. Bude možné vrátiť PET fľašu alebo plechovku naspäť do obchodu a dostaneme za každú 15 centov. Ak ma niekto z vás sleduje, tak vie, že nie som úplne typický PR zelený influencer, keďže niektoré veci mi pripomínajú skôr dobre znejúce ako

funkčné opatrenia. Zálohovanie znie na prvý dojem veľmi dobre – stratia sa PET fľaše a plechovky z našich ulíc. Ale treba si ako prvé uvedomiť, že to bude stáť veľmi veľa peňazí, ktoré budeme musieť zaplatiť buď z daní, alebo prostredníctvom väčšej platby za nápoj. Po druhé – fľaše a plechovky nebude možné nosiť do obchodu stlačené, čiže bude ich treba priniesť nezdeformované, aby ich systém vedel načítať. „Prinesie niekto do obchodu tridsať nezdeformovaných PET fliaš

od piva?“ Hlavným cieľom bude vyzbierať čo najviac plechoviek a PET fliaš naspäť do systému. V súčasnosti sa v žltých kontajneroch vyzbiera asi 60 % „petiek“. Sú najlepšie recyklovateľným a najlepšie rastúcim materiálom, ktorého vyrecyklovaný podiel sa zvyšuje, takže by sme sa mali dostať aj bez zálohovaného systému na cieľ 90 % vyzbieraných fliaš, keďže ich tam ľudia čím ďalej, tým viac hádžu. „Potrebujeme teda zálohovaný systém?“ Vyzbierajú sa síce PET fľaše z prírody, ale fľaše, ktoré sú tam už dnes, tých sa zálohovanie týkať nebude. Čiže, keď nájdeme PET fľašu alebo plechovku v lese, nemôžem ju zobrať do automatu... Nie som jednoznačný fanúšik, lebo mám stále veľa nezodpovedaných otázok, ktoré tento systém prináša a uvidíme, aké budú na ne odpovede. Možno sa mýlim a bude to jednoducho fungovať, nebude to ani také drahé... Obávam sa však toho, že zberové

spoločnosti nebudú mať motiváciu vyvážať zvyšné plasty, ktoré tam ostanú, keď z nich zoberieme plechovky a PET fľaše.

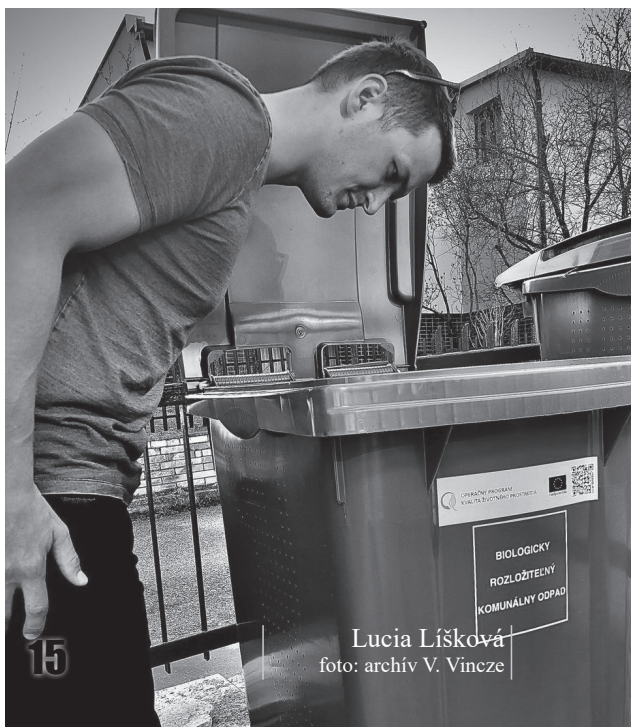
Máte pocit, že pri plnení vášho „posolstva“ sa často stávate stredobodom sledovanosti a úhlavným terčom ľudí, či a kedy spravíte niečo „neekologické“?

Samozrejme, veď to tak musí byť. Zelené témy a témy životného prostredia do veľkej časti reflektujú naše vlastné správanie. Keď poviem, že svet je zlý, je zlý preto, lebo my sme ho takým spravili, a teda aj ja ako jeho najmenšia stavebná jednotka. Keď niekto niečo zle separuje, je to jeho chyba, on to robí. Komfort je v nás (dokonca aj vo mne) tak vžitý, že nie je jednoduché povedať si: „Mohol by som žiť a aj mal žiť inak, lepšie...“ Je oveľa jednoduchšie povedať: „Aha! Pozri! Aj ty si to urobil! Nielen ja som ten zlý, veď aj ty to robíš! Ty mi tu mudruješ, ale veď aj ty si išiel na dovolenku lietadlom, aj ty si minule mal PET fľašu v ruke...“ Pritom je to úplne nepodstatná aj

neopodstatnená kritika, keďže moje chyby, ktoré urobím, nemajú na celkový svet žiaden veľký vplyv. Ak by už nevzlietlo v živote ani jedno lietadlo, planéta si to ledva všimne, taký malý vplyv by to malo. Ak však budem napríklad prostredníctvom separovania doma alebo zamýšľaním sa nad spôsobom prepravy v sebe kultivovať vzťah k životnému prostrediu, začne sa táto téma pre mňa stávať prioritnejšou. Vo chvíli, keď budem môcť voliť svojich volených zástupcov, budem od nich túto tému vyžadovať, lebo oni jediní môžu nastaviť veľké, obrovské až gigantické systémové zmeny, ktoré môžu zachrániť planétu. Keby sme zrazu vyplí všetky uhľové elektrárne a nahradili ich čistými zdrojmi, jadrovými alebo obnoviteľnými, klimatická kríza by bola vyriešená. Ale to nemôžeme spraviť my. Naším nelietaním alebo „našími fľašami“, separovaním papiera a trhaním kartónu sa to nestane, to môžu urobiť len politici. Keď to od nich nebudeme vyžadovať my ako voliči, tak to pre nich nebude dôležitá téma. Pokiaľ budeme stále hovoriť len o diaľniciach a o dôchodkoch, tak to bude pre nich, veľmi logicky, prioritou. Toto je dôvod, prečo o tom píšem a prečo sa aj ľudia, ktorým sa to nepáči, naspäť ozývajú. Zasahuje to totiž do ich dennodenného fungovania.

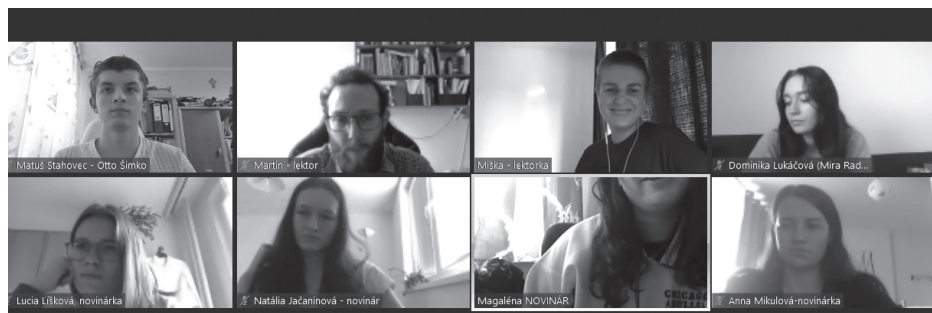
Viktorovi ďakujeme za čas strávený s nami i za jeho odpovede.

P. S.: Ak by ste si chceli aj vy rozšíriť obzory, napríklad v oblasti separovania, tak si určite kliknite na instagramový profil Viktora Vinczeho.

Iba sme sa narodili post... bellum

ZÁŽITKOVÝ WORKSHOP DOBOVÝCH DEJÍN S NÁZVOM „IBA SME SA NARODILI“ REALIZOVALO PRE NAŠU ŠKOLU OBČIANSKE ZDRUŽENIE POST BELLUM. PROSTREDNÍCTVOM SÚČASNÝCH NÁSTROJOV PREDSTAVILO SLOVENSKÚ SPOLOČNOSŤ V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ, V OBDOBÍ TESNE PRED VYPUKNUTÍM II. SVETOVEJ VOJNY, ALE I POČAS EXISTENCIE „SLOVENSKEHO ŠTÁTU“. ZÁKLADOM WORKSHOPU BOLI PRÍBEHY SKUTOČNÝCH ĽUDÍ, KTORÉ NÁM POMOHLI LEPŠIE POCHOPIŤ HISTORICKÉ SÚVISLOSTI V DANEJ DOBE A POUKÁZALI NA NÁSLEDKY ĽUDSKÝCH KONANÍ.

Post Bellum je nezisková organizácia, ktorá na Slovensku už viac ako desať rokov vyhľadáva a dokumentuje kľúčové spomienky pamätníkov 20. storočia. Následne ich spracúva a rozpráva ďalej, lebo verí, že konkrétne ľudské osudy sú najlepšou cestou k poznaniu minulosti.

Počas workshopu sme sa venovali anti-semitizmu a xenofóbii v spoločnosti. Organizátori poukázali aj na šírenie mylných a zavádzajúcich informácií na internete a na sociálnych sieťach, čo často využívajú

konšpirátori, extrémisti, tvorcovia hoaxov a aj obyčajní ľudia s nedostatkom pravdivých informácií. Workshop sa snažil podnietiť schopnosť rozlišovať pravdu od klamstva a viesť tak ku kritickému i k racionálnemu mysleniu, ako aj k reálnemu vnímaniu v širších súvislostiach či skutočnostiach. Mali sme možnosť vystupovať v rolách dobových i súčasných novinárov, zástupcov ľudu či pamätníkov a vyskúšať si, aké je to byť človekom, ktorý sa stal obeťou holokaustu.

Očami študentov

Hlavnou témou workshopu bolo postavenie a život Židov počas druhej svetovej vojny i po nej. Myslím si, že o udalosti, akou bol holokaust, by sme sa nemali len učiť, ale aj venovať sa aktivitám na túto tému, aby sme si my, budúca generácia, uvedomili, aké to bolo hrôzostrašné. Vidieť koncentračný tábor na vlastné oči je omnoho emotívnejšie, ako o tom len počúvať od učiteľa. Súčasná situácia nám však, bohužiaľ, takéto a ani podobné exkurzie nedovoľuje a musíme sa uberať online cestou. Túto možnosť sme využili počas piatkového poobedia, a to v podobe workshopu, ktorý bol zameraný na holo-

kaust. Venovali sme sa aj šíreniu hoaxov. Na workshope sa mi veľmi páčila naša aktívna účasť. Na konci sme si pozreli video, v ktorom rozprávala jedna staršia pani. Zaujala ma najmä pasáž, v ktorej na otázku, či by sa chcela do koncentračného tábora vrátiť a povedať ľuďom o tom, čo tam prežila, odvetila: „**Nie, nechcela, nechcela by som chodiť po rozsypanom popole svojich spoluväzňov**“. Toto bol pre mňa asi najsilnejší moment.

Za celý workshop som vďačný organizátorom, ale aj pani učiteľke. Myslím si, že niečo podobné je v dnešnej dobe veľmi potrebné. Je dôležité potlačiť extrémistické zmýšľanie mnohých mladých.

Ján Regenda

Workshop, ktorý pripravili ľudia z neziskovej organizácie Post Bellum, vniesol do našich stereotypných študentských životov nový pohľad na určitú časť histórie minulého storočia. Organizácia prináša unikátne príbehy ľudí, ktorí prešli zaujímavú životnú púť. V týchto ťažkých časoch sa môžeme aj takýmto spôsobom spojiť vo virtuálnom svete a niečo nové sa dozvedieť. Aktivity nám počas trojhodinovej prednášky lektori vždy veľmi zrozumiteľne vysvetlili, a to je základ výbornej komunikácie a, samozrejme, aj spätnej väzby. Hlavné témy, popretkávané rôznymi úvahami a zaujímavými názormi študentov, boli zamerané na násilné vyvražďovanie Židov počas päťdesiatych rokov 20. storočia.

Nepravdivé správy vždy existovali, len sa medzi nami šírili vždy iným, viac a viac vyšperkovaným spôsobom. Nebyť týchto klamlivých správ, mohlo sa predísť mnohým zločinom v našej histórii.

Úprimne ďakujem organizácii Post Bellum za netradičný obohacujúci zážitok.

Matej Kočík

Workshop „Iba sme sa narodili“ bol zaujímavým spštením online vyučovania. Preniesli sme sa v čase do medzivojnového obdobia. Dozvedeli sme sa o živote v 1. Československej republike, ujasnili sme si niektoré pojmy, ako: antisemitizmus, gój, propaganda, hoax. Debatovali sme aj o dôležitosti overovania si informácií. Najsilnejší moment pre mňa bola časť videa, v ktorom pamätníčka hovorila o vyhladzovacom tábore Osvienčim.

Lucia Lišková

Zážitkový workshop „Iba sme sa narodili“ nebol pre nás, študentov, len zaujímavým, ale aj poučným. Priniesol nám nový pohľad na významné historické obdobie v československých a v slovenských dejinách.

Škola života

KROKY MNOHÝCH ŠTUDENTOV PO STREDNEJ ŠKOLE SMERUJÚ NA RÔZNE VYSOKÉ ŠKOLY. NIEKTORÍ ZAČNÚ PRACOVAŤ ČI ROZTOČIA VLASTNÝ BIZNIS. ALE NÁJDU SA AJ TAKÍ, KTORÍ SA ASPOŇ NA ROK VZDAJÚ SVOJHO KOMFORTU A SVOJ ČAS DARUJÚ DRUHÝM. VYBERÚ SI ŠKOLU ŽIVOTA. PRÍKLADOM JE AJ NÁŠ MINULOROČNÝ ABSOLVENT TIBOR SZALONA. TIBOR, SRDCOM DOBRODRUH, SA ROZHODOL PRE MISIJNÚ ČINNOSŤ V KENI. VERÍ, ŽE MU POMÔŽE DOSPIEŤ A POSILNIŤ SA VO VIERE, KTORÚ TERAZ VŠETCI POTREBUJEME. Z MIESTA, KDE NAD MATERIÁLNYM BOHATSTVOM PREVLÁDAJÚ LÁSKA, RADOŠŤ A SMIECH, PONÚKAME TIBOROV BLOG, V KTOROM PÍŠE O SVOJEJ MISII VO VYSNÍVANEJ AFRIKE.

Príchod do Afriky bol úžasný. Aj keď bolo lietadlo preplnené a po šiestich hodinách som nevedel, akú pozíciu ňôh si zvolíť, upokojila ma pieseň Africa od skupiny Toto. Uvidel som prvé palmy a ľudí čiernej pleti. Horúce slnko mi príjemne zohrialo telo, a keďže sme prišli v decembri, nebol som na toto teplo zvyknutý. Prvá interakcia s domácimi, keď si taxikár za radu pýtal peniaze, povedala veľa o krajine, do ktorej som vstúpil. Občas som sa necítil ako Slovak, ale skôr ako Marťan, keďže niektorým ľuďom takmer vypadli oči, len preto, že som biely.

OBČAS SOM SA NECÍTEL AKO
SLOVÁK, ALE SKÔR AKO
MARŤAN, KEĎŽE NIEKTORÝM
ĽUĎOM TAKMER VYPADLI OČI,
LEN PRETO, ŽE SOM BIELY.

Chlapci v centre boli na „muzungu“ o čosi viac zvyknutí, no aj tak nepohrdli prehrabnutím vlasov, dotykmi kože a zvláštnymi otázkami. V Bosco Boys Kuwinda veľa práce pre nás nebolo, tak sme mohli pomaly spoznávať chlapcov, saleziánskych bratov, personál, jedlo, faunu, flóru a kultúru, ktorú majú Keňania v sebe hlboko zakódovanú.

Prešli Vianoce, Nový rok a my sme boli na ceste do centra Bosco Boys Langata, kde sme mali stráviť zvyšok nášho

pobytu. Prišiel deň D. O street boys sme počuli veľa, no dnes sme sa s nimi mali osobne stretnúť. Sebavedomo som povedal prvé habariako a priateľsky dal chlapcom päšť. Myslel som si, že nebezpečný a divoký život na ulici chlapcom vezme dôveru v iných ľudí. Opak bol pravdou. Chytili ma za ruku, dali si ju okolo ramien, začali mi o sebe rozprávať a pomalým krokom sme sa vydali do mestského parku hrať futbal. V očiach som im videl radosť z toho, že o nich niekto prejavil záujem. Na mnohých z nich bolo vidno,

že ich život na ulici trápi, no zo situácie, do ktorej sa dostali, nie je cesta ľahká.

Keď sme chlapcom dali loptu, akoby hneď zabudli na všetky problémy. Ich vášeň pre šport ma udivovala. No pohľad na futbalistov, ktorí si jednou rukou držia pod tričkom fľašu s lepidlom, ma zarmútil. Mnohí z nich ešte len začali pubertu. To sme ešte nevedeli, že nám prirastú k srdcu.

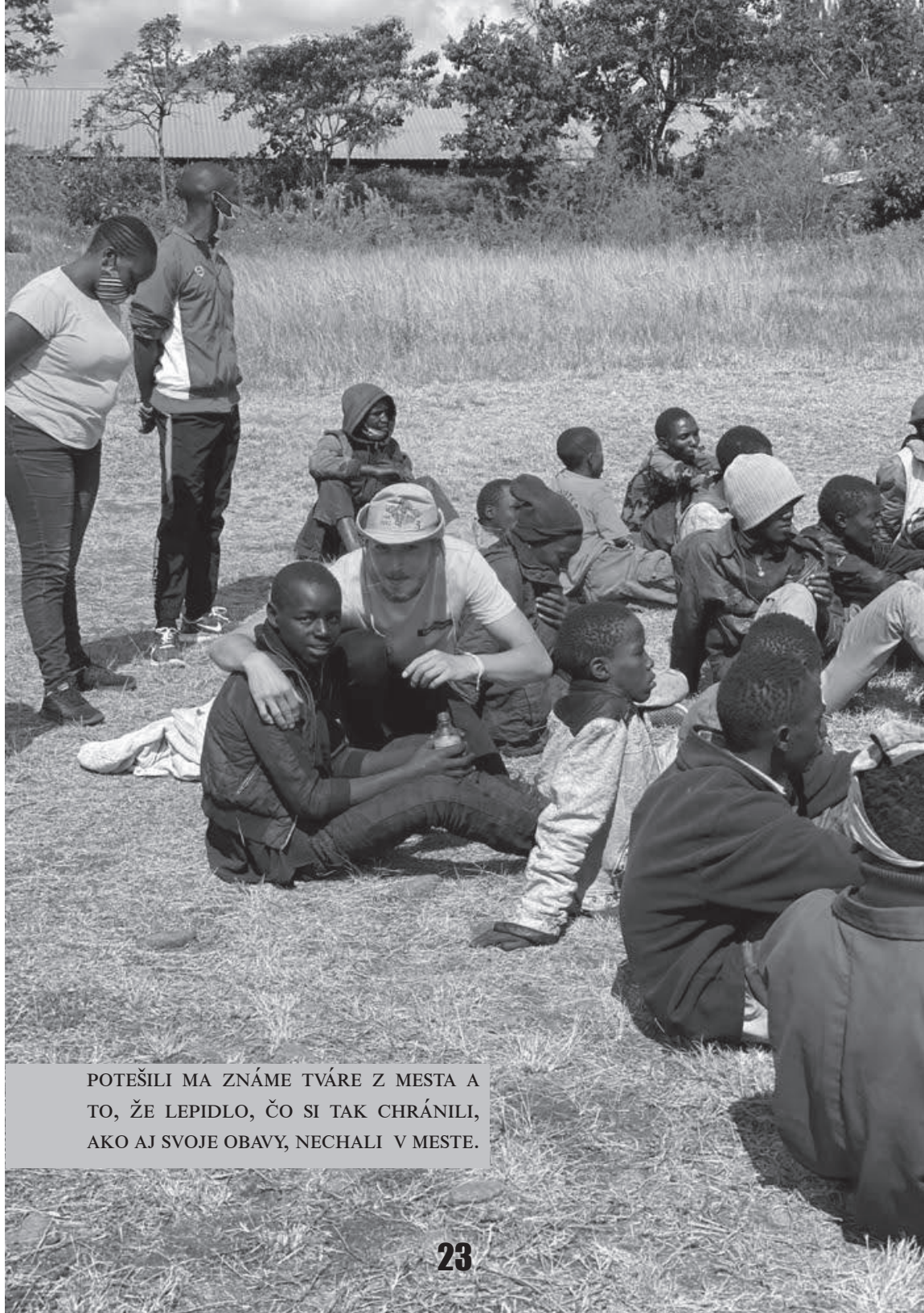
Triedy boli čisté, jedlo sa varilo. Bol pondelok 1. februára a do Langaty prišiel prvý autobus so street boys. 50 špinavých a zapáchajúcich detí sa usadilo a začalo jesť fazuľu. Potešili ma známe tváre z mesta a to, že lepidlo, čo si tak chránili, ako aj svoje obavy, nechali v meste. Po jedle sme ich oholili, ostrihali im nechty a po dlhej dobe sa chlapci umyli. V utorok pribudlo ďalších 20.

V OČIACH SOM IM VIDEL RADOŠŤ Z TOHO, ŽE O NICH NIEKTO PREJAVIL ZÁUJEM.

Prvý týždeň bol hektický. Aj keď dni boli plné športu a hier, mnohí chlapci to už po niekoľkých dňoch vzdali a, bohužiaľ, ušli späť do mesta. Robo, ja a Dominika (dobrovoľníčka z Poľska) sme to podľa mňa mali ťažšie ako zvyšok personálu, keďže chlapci mali problém rešpektovať belochoch z Európy, ktorí nevedia, ako to v Keni chodí.

Aspoň trikrát do dňa som si povedal, že končím a zbalím si kufre, no bez tlaku by bol aj diamant len grafit, a tak som sa presviedčal, že to robím nielen pre chlapcov, ale aj pre seba.

Po dvoch týždňoch sme chlapcov rozdelili do tried. Prišiel čas naplno začať našu misiu. Dostal som triedu ôsmich chlapcov. Matematika mi síce nikdy nešla, no povedal som si, že šiestakov zvládnem...

POTEŠILI MA ZNÁME TVÁRE Z MESTA A
TO, ŽE LEPIDLO, ČO SI TAK CHRÁNILI,
AKO AJ SVOJE OBAVY, NECHALI V MESTE.

V tom momente som k ľuďom, čo sa takouto prácou živia, začal mať väčší reš-

KAŽDÝ DEŇ SA KÚSOK Z ICH
DIVOKOSTI A DRZOSTI
VYTRÁCA, A TO MA UTVRDZUJE V
PRESVEDČENÍ, ŽE TO, ČO ROBÍME,
MÁ ZMYSEL.

pekt. Udržať ich pozornosť a prinútiť ich písať, bolo naozaj umenie, ktoré som sa

dodnes nenaučil. Po ďalšom týždni nám z pôvodnej sedemdesiatky zostalo iba 25. Mnohokrát som za ich odchod vinil seba.

Na chlapcoch je vidno zmenu. Každý deň sa kúsok z ich divokosti a drzosti vytráca, a to ma utvrdzuje v presvedčení, že to, čo robíme, má zmysel. Vedúci centra nám oznámil, že prezident nechce v meste street boys, a tak je možné, že ich príde do Langaty 100. Dúfam, že mi na nich ostanú sily. Good bye!

Amoris officium

NEMUSELI. MOHLI MESIACE ZATVORENÝCH BRÁN KOSTOLOV VYUŽIŤ VÝLUČNE PRE SEBA. NO ONI SA VYDALI NA CESTU SPOLU S MNOHÝMI LEŽIACIMI NA NEMOCNÍČNYCH LÔŽKACH, ABY MALI ÚČASŤ NA ICH RADOSTIACH A NÁDEJÁCH, ŤAŽKOSTIACH A UTRPENÍ, AKO BRATIA A PRIATELIA, ALE EŠTE VIAC AKO OTCOVIA, KTORÍ SÚ SCHOPNÍ POČÚVAŤ, CHÁPAŤ, POMÁHAŤ, USMERNIŤ. SPOLOČNÉ KRÁČANIE VYŽADUJE LÁSKU, A TOTO BOLA ICH SLUŽBA LÁSKY, AMORIS OFFICIUM – AKO HOVORIEVAL SVÄTÝ AUGUSTÍN.

Desiatky kňazov Košickej arcidiecézy počas druhej vlny pandémie vymenili reverendy za ochranné obleky, štíty a rukavice a rozhodli sa pomôcť na mnohých covidových aj necovidových oddeleniach

našich nemocníc. Popri rôznych pomocných prácach poskytovali pacientom aj kňazskú službu. Boli vždy po ruke nielen chorým na nemocničných lôžkach, ale často aj unavenému a prepracovanému nemocničnému personálu. Jedným z týchto dobrovoľníkov bol aj náš bývalý pán kaplán Martin Štieber. Porozprával nám, ako celé toto obdobie vnímal, čo prežívali pacienti a čo ho táto skúsenosť naučila.

Ako a kedy sa zrodila myšlienka zapojiť sa do dobrovoľníckej služby v nemocnici?

Myšlienka vznikla medzi kňazmi našej arcidiecézy počas vianočných sviatkov. Šírla sa ako lavína a my sme sa postupne hlásili do služby. Lockdown hneď na

nový rok úplne obmedzil verejné slávenia bohoslužieb. A táto výzva prišla v pravý čas.

Na ktorom oddelení ste pomáhali vy a čo konkrétne bolo vašou pracovnou náplňou?

S mojím kolegom z UPC, o. Jozefom Kadlicom, sme boli poslaní na neurochirurgickú kliniku v novej nemocnici na Triade SNP. V rámci košických nemocníc to bola biela zóna, bez covid-pacientov. Červená zóna bola v nemocnici na Rastislavovej ulici, tam boli covid-oddelenia. V podstate sme nevedeli, do čoho ideme, ale cítili sme, že treba pomôcť. Pracovali sme ako pomocní ošetrovatelia. Našou úlohou bolo umývať postele, prezliekať posteľnú bielizeň, dezinfikovať zariadenie, pomáhať pri rozvážaní stravy i pri kŕmení pacientov či pri ich prevoze na operačnú sálu a späť. Vďaka personálu sme sa naučili napríklad aj správne polohovať pacientov. Popoludní, keď sa ruch na oddelení už upokojoval, ponúkali sme pravidelne aj duchovnú službu, vysluhovanie sviatosti zmierenia, duchovné rozhovory či možnosť prijatia svätého prijímania.

Ako často ste chodili do nemocnice? Mali ste aj nočné služby alebo ste pomáhali len počas bežnej pracovnej doby?

Do služby sme chodievali počas pracovného týždňa každý deň. Asi na osem

hodín, niekedy dlhšie či kratšie, v závislosti od okolností. K nočným službám sme sa nedostali, ale to asi ani nebolo potrebné. Najväčší nápor na personál bol predsa len v dopoludňajších hodinách.

Nebáli ste sa nákazy, nemali ste strach o svoje vlastné zdravie?

Mal som rešpekt pred tým, čo sa dialo. A iba približnú predstavu o tom, čo sa deje. Až na oddelení sa dalo vnímať napätie a obavy. Boli prípady, keď niekto z pacientov bol pozitívny. Hneď nastúpili opatrenia, izolácia a presúvanie pacienta. Personál jednal profesionálne. Uvedomoval som si, že po službe sa z tohto pros-

tredia majú vrátiť domov k vlastnej rodine a toto vo mne vzbudzovalo veľký rešpekt k zdravotníkom.

Ako ste vnímali celkovú atmosféru v nemocniciach?

Prvé dni na oddelení boli v znamení otázok a opatrnosti. Nevedeli nás celkom zaradiť, predsa len nemáme zdravotnícke vzdelanie. Postupne si nás rozdelili a zapojili do svojej práce. Vnímam to ako veľké gesto, lebo svoju prácu si robí každý, ako vie, ale keď človek dokáže druhého aj niečo naučiť a deleguje mu zodpovednosť, na to treba viac, ako byť profesionál.

Ako vnímal prítomnosť kňazov nemocničný personál a pacienti, medzi ktorými bolo isto aj veľa neveriacich ľudí?

Pacienti to pri nás celkom dobre zvládali. Keď zistili, kto sme, často to bolo pre nich šokujúce povzbudenie. Povzbudením bolo vidieť radosť z toho, že sme pri nich a že mnohí mohli po mesiacoch pristupovať k sviatostiam.

Akú skúsenosť si odnášate vy ako človek? Čo vás pri tejto službe osobitne oslovilo či zasiahlo?

Som vďačný, že som mohol pomôcť. Veta, že človek je krehký, pre mňa prestala byť iba frárou. A vnímal som aj to, aký dôležitý je pre človeka duchovný rozmer,

vzťah s Bohom. Ešte viac som si uvedomoval vlastné povolanie kňaza, byť ľuďom nablízku.

Napriek vážnosti celej doby druhej vlny pandémie, prinieslo vám toto obdobie aj nejaké humorné situácie?

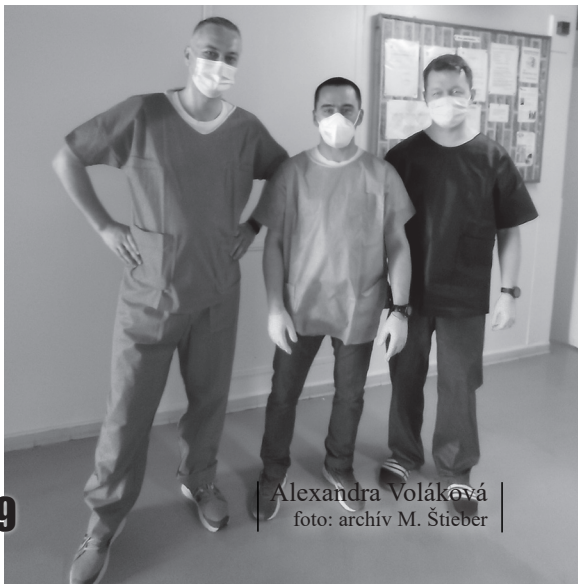
Hovorí sa „glupi, ale silní“ - tak nejak vyzerali viaceré situácie. Tým, že sme sa učili za pochodu, tak sme mnohé úlohy riešili mechanicky, keď je najdôležitejšie splniť rozkaz.

Pôsobíte v Univerzitnom pastoračnom centre medzi vysokoškolákmi. Inšpirovala vaša dobrovoľnícka služba aj niektorých z nich a pridali sa k vám?

Viem o tom, že študenti medicíny boli tiež v nemocniciach, nielen kvôli štúdiu, ale aj ako dobrovoľníci. S viacerými sme sa stretli, preto sa už tešíme na zdieľanie zážitkov v UPC.

Akú myšlienku by ste chceli osobitne vyzdvihnúť či odovzdať ako posolstvo mladému človeku dneška?

Osobitne by som vyzdvihol dve myšlienky: 1. Tým, čo milujú Boha, všetko slúži na dobré. 2. Ak chceš pochopiť život, svoju vieru, Krista a Cirkev, začni slúžiť, lebo vedomosti a profesionálne vzdelanie na toto nestačia.

Nakukli sme pod pokrievku

KROKY MNOHÝCH Z NÁS PO PIATEJ VYUČOVACEJ HODINE SMERUJÚ DO ŠKOLSKÉJ JEDÁLNE. ČERSTVÉ VÝDATNÉ JEDLO, KTORÉ PADNE URČITE VHOD PO NÁROČNOM DNI, ČASTO BERIEME UŽ AKO SAMOZREJMOŠŤ. NÁS ZAUJÍMALO VIAC NEŽ LEN TO, ČO SA BUDE VARIŤ ZAJTRA. VYBRALI SME SA TEDA ZA VEDÚCOU JEDÁLNE MÁRIOU MATEJOVOU, ABY NÁM OBJASNILA, ČO SA SKRÝVA ZA TEPLÝM OBEDOM A ZA VÝDAJNÝM OKIENKOM.

Tento školský rok sme sa kvôli online výučbe viac stravovali doma než v školskej jedálni. Sťažila vám korona prácu v kuchyni?

Samozrejme, že vírus Covid-19 zasiahol aj do prevádzky školskej jedálne. Počas tohto obdobia sme varili pre deti rodičov z kritickej infraštruktúry.

Navariť obed pre vyše sto hladných krkov určite nie je jednoduché. Vedeli by ste nám priblížiť, koľko úsilia sa musí vynaložiť na prípravu jedla?

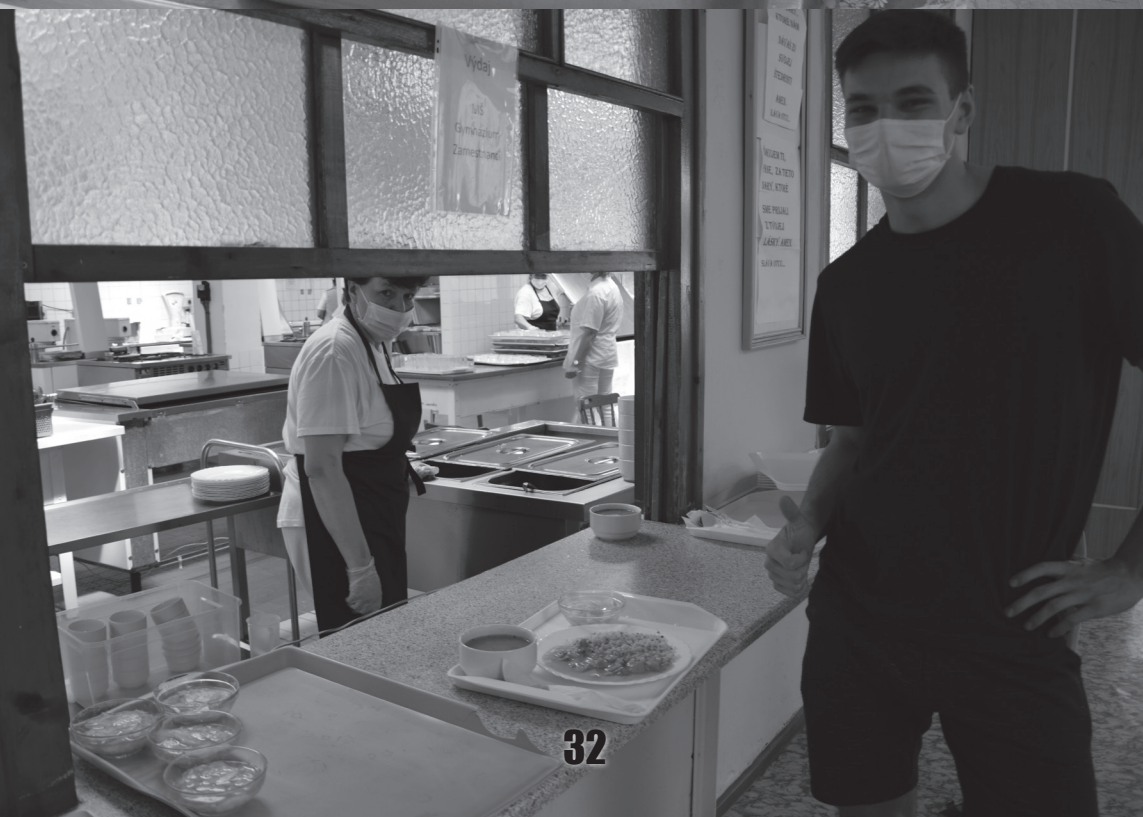
V súčasnosti pripravujeme obedy približne pre 400 osôb. Keďže sme spojená škola, máme pestré zloženie stravníkov. V našej školskej jedálni sa stravujú deti z materskej školy, žiaci základnej školy, gymnazisti i zamestnanci. Práca v

kuchyni je nesmierne ťažká a náročná. Aby stravníci dostali obed včas, kuchárky sú na nohách už od šiestej hodiny ráno. Treba vynaložiť veľmi veľa úsilia, nevraviac o ťažkých pekáčoch a hrncoch. Pri tom všetkom je potrebné, aby bola dodržaná aj hygiena pracoviska a hygiena pri príprave jedál – HCCP.

Vyvážená strava je jedným z faktorov zdravého života. Pestrosť a vyváženosť by určite mali spĺňať dôležitú úlohu pri stravovaní mládeže. Aké zložky musí obsahovať obed v školskej jedálni? Máte normy na dochucovanie jedál?

Jedálny lístok pozostáva len z materiálno-spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie, ktoré vydáva Ministerstvo školstva, vedy, výsku-

mu a športu SR. Všetky normy berú ohľad na vek stravníka, aby bola dodržaná energetická a nutričná hodnota.

Preferujete produkty zo Slovenska? Riadite sa pri nakupovaní potravín aj podľa krajiny pôvodu?

Určite Áno. Preferujeme výrobky slovenského pôvodu.

V súčasnosti nemáme možnosť vyberať si z viacerých jedál. Zvažujete v budúcnosti aj takúto ponuku?

V súčasnej dobe o tom neuvažujeme. Je to podmienené aj počtom pracovníkov a technologickým vybavením kuchyne. Aj keď spokojnosť stravníkov je u nás prvoradá.

Ocenili by ste aplikáciu, v ktorej by žiaci mohli hlasovaním rozhodovať o tom, aké jedlá by sa varili v daný týždeň?

V školskom stravovaní to nie je možné, nakoľko, ako som už spomínala, pri zostavovaní musia byť dodržané aj náležité predpisy. Samozrejme, aj my už vieme, čo našim stravníkom chutí a snažíme sa to zaradiť do jedálneho lístka. Je dôležité prihliadať aj na sezónnosť potravín.

Ministerstvo školstva podporuje rekonštrukcie školských jedální. Plánuje sa rekonštrukcia aj našej školskej kuchyne a jedálne? Je vybavenie kuchyne dostačujúce?

Je to veľmi smutné, ale naša školská jedáleň aj napriek žiadosti o renováciu zariadenia, nedostala zatiaľ od ministerstva žiadne finančné prostriedky a bez nich nie je možné robiť rekonštrukciu. Samozrejme, usilujeme sa o to. Je to pre nás prvoradá a nevyhnutná, nakoľko technologické zariadenie a vybavenie jedálne je už značne opotrebované. Nové technológie prinášajú aj úsporu energií, kultúru stravovania, nehovoriac o uľahčení práce pracovníkov kuchyne, ktorých ťažká práca nie je adekvátne ohodnotená.

Ak by ste mohli, čo by ste zmenili na svojich stravníkoch?

Našich stravníkov máme veľmi radi a každý z nich je originál, takže pestrosť je zabezpečená. Snáď len, aby dodržiavali kultúru stravovania. Môžem vás uistiť, že všetko, čo sa varí, je pre našich stravníkov pripravované s obrovskou láskou. Inak by sme túto prácu nemohli robiť.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme veľa nápadov pri tvorbe jedálnečky.

Zaujímavosti z našej jedálne

O navarenie jedál a o chod kuchyne sa stará iba sedem pracovníkov.

Kuchárky varia cca 400 porcií + pre MŠ desiata a olovrant.

V jeden deň sa navarí približne 100 litrov polievky.

Pani kuchárky recepty čerpajú z Materiálovo-spotrebných noriem pre školské stravovanie.

Jedál v repertoári kuchyne je veľa.

Jedlá sa nevyhadzujú, o likvidáciu odpadu sa stará zmluvná spoločnosť.

Točí sa nám, točí

ZNIE TO MOŽNO PARADOXNE, ALE Z KOLOTOČA KAŽDODENNÝCH POVINNOSTÍ NÁS MÔŽE VYTRHNÚŤ PRÁVE KOLOTOČ. PONÚKA ZÁBAVU, ADRENALÍN A PRE MNOHÝCH JE SPOMIENKOU NA DETSTVO. NESMIEME ZABUDNÚŤ ANI NA CUKROVÚ VATU. AUTÍČKA, HÚSENKOVÁ - SPISOVNE ZVONČEKOVÁ DRÁHA ČI „REŤAZOVKA“ VYVOLÁVAJÚ NOSTALGIU A POZITÍVNE POCITY, PRE KTORÉ SA ĽUDIA NA NE RADI VRACAJÚ. KOLOTOČE SA OBJAVILI AJ NA SÍDLISKU, NA KTOROM SÍDLI NAŠA ŠKOLA. NEODOLALI SME. VYBRALI SME SA PRETO ZA DIVOKOU JAZDOU NA AUTÍČKACH A POPRITOM SME SA KOLOTOČIAROV, KTORÍ POCHÁDZAJÚ Z PREŠOVA, OPÝTALI NA ICH DOBRODRUŽNÝ ŽIVOT.

Ako ste sa dostali ku kolotočiarскому remeslu a ako dlho sa mu venujete? Je to remeslo, ktoré sa dedí?

Je to dedičné remeslo. Zdedili sme ho po svojich otcoch, dedoch... Venujeme sa mu celý život. Pokračujeme v tom, čo začali naši otcovia a dedovia.

Cestuje s vami všade aj celá vaša rodina?

Pokiaľ je možné, tak celá rodina. Ak sú deti školopovinné, tak manželky ostávajú s deťmi doma a prichádzajú za nami cez víkendy. Vzhľadom na to, že pôsobíme na východnom Slovensku a že sme z Prešova, tak to máme domov celkom blízko. Cez letné prázdniny sme všetci spolu.

Ako dlho trvá sezóna?

Sezóna nám zvyčajne začína začiatkom Veľkej noci. Podľa toho, kedy Veľká noc je, lebo je to pohyblivý sviatok, začína od konca marca alebo až od konca apríla. Končí nám väčšinou niekedy v polovici októbra, keď už je zlé počasie - sychravo alebo daždivo. Vtedy je to už nerentabilné.

Do ktorých kútov sveta chodíte prinášať zábavu a adrenalínový zážitok?

Chodievame väčšinou po východnom Slovensku, keďže sme z tohto regiónu. Našou najlukratívnejšou lokalitou je Zemplínska Šírava. Najďalej sme boli v Ostrave.

Vaše kolotoče a atrakcie si vyrábate sami?

Nie, my ich nevyrábame. Staršie atrakcie, keďže neboli žiadne fabriky, ktoré by ich vyrábali, tie sa robili svojpomocne. Novšie, modernejšie sa už vzhľadom na veľmi prísnu kontrolu z technickej inšpekcie musia vyrábať vo firmách, ktoré na to majú akreditované dokumenty.

Akými zmenami prešli v priebehu niekoľkých rokov kolotoče?

Kolotoče sa snažíme občas obmieňať, ale nie všetky. Máme aj kolotoče - stálice, ako sú autíčka, nejaké detské „manéžky“ či vláčiky. Kolotoče z radu adrenalínovejších sa snaží-

me raz za päť alebo desať rokov vymeniť.

Ako dlho vám trvá postaviť kolotoče, keď prídete na dané miesto?

Všetko závisí od daného terénu, od toho, či má byť nejaká akcia, alebo stojíme len na nejakom sídlisku. No a aj podľa toho, koľko máme k dispozícii personálu. Takže rôzne, je to od 24 až po 72 hodín.

Potrebuje povolenie na rozloženie kolotočov?

Pri každom rozložení kolotočov musíme mať súhlas od majiteľa daného priestranstva, čiže väčšinou sú to mestské úrady alebo aj súkromné osoby.

Máte vo svojej oblasti konkurenciu?

Konkurencia je veľmi veľká najmä na západe. Napriek tomu, že konkurencia na východnom Slovensku nie je až taká veľká, je ťažko sa užiť tým, ktorí tu pôsobia.

Súhlasíte s tvrdením, že popularita kolotočov klesá?

Nemyslím si to, lebo kolotoče sú najmä pre tie najmenšie deti a dorast a ten stále dorastá. Je pravda, že už sú aj konkurenčne iné veci, ako sú počítače, internet..., ale táto ľudová zábava je stále funkčná a stále prebieha.

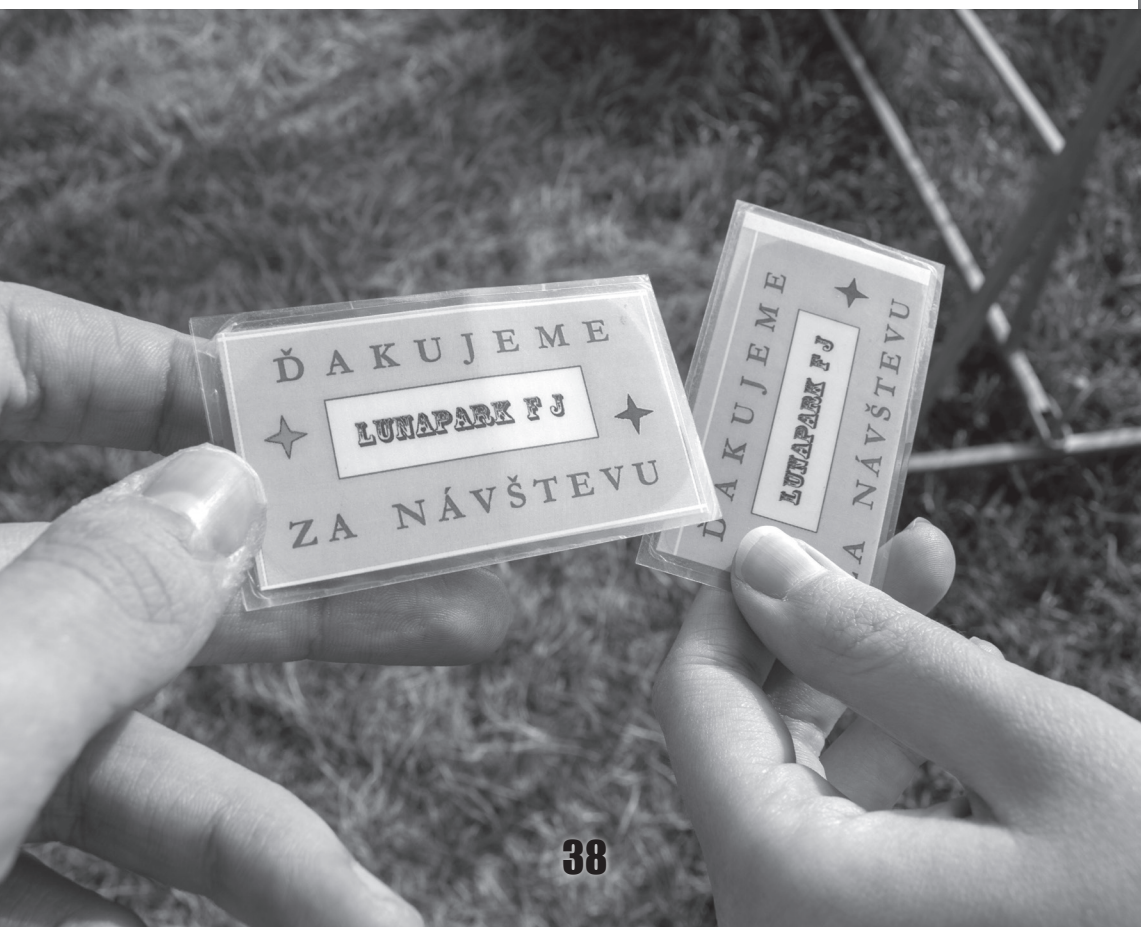
Čo prináša život kolotočiaru?

Život kolotočiaru je veľmi náročný, musí v sebe sklbiť veľké množstvo rôznych remesiel. Od vynášania smetí až po manažéra celej firmy. Znamená to aj návštevu na mestských úradoch, rokovania s primátormi a s kompetentnými osobami.

Čo vás najviac naplňa na tomto povolaní?

Na tomto povolaní nás naplňa radosť detí a rodičov, ktorí nás navštívia a majú pôžitok z jazdy. Je to také celoživotné poslanie.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme, nech vám to stále točí!

CUKROVÁ VATA

Vedierko 1,3 L ...	2,00€
Vedierko 2,3 L ...	3,50 €
Vedierko 5,7 L ...	6,00 €
Vedierko 11 L ...	8,00 €

Káva

Espresso	1,50€
Lungo	1,50€
Capuccino	1,80€
Latte Macchiato ...	2€
Viedenská káva	2€
Čaj	1,20€
Mliečko	0,20€
Med	0,30€

Kto šetrí, má 3 za

MNOHÍ Z NÁS SI PREDSTAVUJÚ ŽIVOT PRÍLIŠ JEDNODUCHO. DOSTÁVAME FINANČIE OD RODIČOV, TAKZVANÉ „VRECKOVÉ“, ALEBO SI ZHÁŇAME RÔZNE BRIGÁDY, ABY SME SI ZAROBILI NA NEJAKÚ KÁVIČKU ČI KOLÁČIK. NAŠOU JEDINOU PRIORITOU, RESPEKTÍVE HLAVNOU ÚLOHOU, JE PLNÍŤ SI POVINNOSTI VZORNÉHO ŠTUDENTA. KOLÍK Z NÁS VŠAK VEDIA, AKO SI SPRÁVNE SPORIŤ NA BÝVANIE, VYSNÍVANÚ ŠKOLU ČI DÔCHODOK?

Sporenie na rezervu

Väčšina mladých ľudí vlastní osobný bankový účet a k tomu šikovnú aplikáciu, ktorú ponúka každá banka. Najjednoduchším spôsobom, ako si začať sporiť, je zaviesť si sporiaci účet. Naším hlavným cieľom je čiastka, ktorú si chceme za určitú dobu nasporiť. V neposlednom rade sa k týmto peniazom vieme neskôr dostať a využiť ich podľa účelu sporenia. Nie je to komplikované, zároveň je to návykové a navyše veľmi prospešné – získame základy finančnej gramotnosti.

Ďalšou možnosťou je investovanie, v ktorom sa naša sporiaca čiastka zúčtuje. Fungovanie tohto princípu je nenáročné a zvládne ho naozaj každý. V prvom rade si vyberieme fond, do ktorého by sme chceli svoje financie investovať, rozhod-

neme sa, koľko peňazí by sme chceli mesačne sporiť a nastavíme druh sporenia.

Sporenie na bývanie

Potreba bývania je jedna z primárnych potrieb ľudí. Niektoré štatistiky hovoria, že 83 % Slovákov si bývanie zabezpečí prostredníctvom hypotéky alebo úveru. 75 % ľudí vo veku 15 – 19 rokov si myslí, že je to jednoduché. Stačí prísť do banky, požiadať o úver a nájsť si nehnuteľnosť. Koľkí z nich naozaj tušia, ako je to v skutočnosti? Napríklad na byt, ktorý stojí sto tisíc eur, môže dať banka hypotéku len do výšky 80 %, čiže zvyšných 20 % si musíme doplatiť sami, čo v tomto prípade predstavuje 20 000 eur. Odkiaľ tieto peniaze vziať? Podľa portálu Netfinancie 34 % Slovákov si zoberie

spotrebný úver, ktorým doplatí zvyšnú sumu a následne po určitých rokoch (je to individuálne) refinancuje oba úvery a spojí ich do jedného, pričom si navyše 99 % ľudí zníži splátku alebo dobu splatnosti.

Sporenie na dôchodok

Prečo by táto téma mala byť pre ľudí vo veku 15 až 19 rokov zaujímavá a navyše potrebná? Nuž, aj my raz prideme do veku, keď budeme odkázaní na dôchodok. V Slovenskej republike je aktuálne vysoký počet ľudí v produktívnom veku (od 18 do 65 rokov), čo je približne 53 % slovenskej populácie. Ľudí v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) je 24 %

a v predproduktívnom veku (18 a menej rokov) je 23 %. Čo to môže znamenať? Situácia sa môže o pár rokov zmeniť a na vyplácanie dôchodkov nebudú financie. Preto je dôležité myslieť na budúcnosť a aj na starobu. Čím skôr si človek začne sporiť, tým lepšie sa môže mať a je len na nás, ako si sporenie nastavíme.

Správne investovanie a organizovanie úspor je v dnešnej dobe kľúčovou kompetenciou predovšetkým nás, mladých študentov. Porozumieť a šetrne zaobchádzať s financiami v rôznych životných situáciách je najlepšia lekcia, ktorá nás pripraví na budúcnosť.

SNADÁCIA

SLOVENSKEJ SPORITEĽNE

HORÚCOU TÉMOU DNEŠNÝCH DNÍ JE OCHORENIE COVID-19. MASMÉDIÁ NÁM PONÚKAJÚ MNOŽSTVO INFORMÁCIÍ O TESTOVANÍ, O OČKOVANÍ ALEBO O SAMOTNOM OCHORENÍ. KEĎŽE DNEŠNÝ SVET KLADE DÔRAZ NA RÝCHLE, PRIAM AŽ BLESKOVÉ PODANIE INFORMÁCIÍ, JE NAOZAJ ŤAŽKÉ SA ZORIENTOVAŤ V TOM, ČO JE PRAVDIVÉ A ČO NIE. HOAXY SÚ AKO NEZASTAVITEĽNÁ EPIDÉMIA, PROSTREDNÍCTVOM KTOREJ SA ĽUDIA NAKAZIA NEPRAVDIVÝMI „FAKTAMI“. TAKMER NAJROZBERANEJŠOU TÉMOU DNEŠNÝCH DNÍ JE PRÁVE OČKOVANIE, O KTOROM KOLUJÚ AJ SKONŠTRUOVANÉ KLAMSTVÁ...

Zakorenené v 18. storočí

Ľudstvo už od dávnych čias bojovalo s mnohými ochoreniami. Infekčné ochorenia sa v dôsledku nedostatku informácií a vedomostí šíрили a zabíjali nespočetné množstvo ľudí. Dnes je medicínska oblasť na veľmi vysokej úrovni a veda znamenala v posledných desaťročiach obrovský progres. Veľkou zaujímavosťou je, že záznamy o prvých očkovaníach siahajú až do konca osemnásteho storočia.

V roku 1796 sa rozhodol Edward Jenner vykonať rôzne experimenty, ktoré boli založené na zistení dojičky kráv. Kravy, ktoré ochoreli na kravské kiahne, boli imúnne voči pravým kiahňam. Na zákla-

de týchto zistení vykonal experiment, v ktorom odoberal vzorku infikovanej ženy a aplikoval ju osemročnému chlapcovi. Pozorovaním zistil, že sa u chlapca prejavili iba mierne príznaky tohto ochorenia. Následne chlapca po vyliečení cieľene infikoval pravými kiahňami. Vysoká mortalita, ktorá bola následkom infekcie pravých kiahní, chlapca nepostihla.

Po úspešných experimentoch sa rozhodli túto oblasť skúmať významní biológovia a lekári ako Richard Dunning, Louis Pasteur, ktorý vynašiel vakcínu proti besnote a mnohí ďalší. Najvýznamnejšou osobnosťou vývoja očkovacích látok je Maurice Hilleman. Ľudstvo mu vďačí za vytvorenie takmer štyridsiatich vakcín

– proti osýpkam, meningitíde, mumpsu... Tieto poznatky sa zachovali až do dnešných dní a ponúkli návod na vynájdenie rozličných vakcín pre súčasný svet.

Vektorové očkovacie látky

S využitím dnešných technológií vedci vytvárajú očkovacie látky na rôznych podkladoch. Jeden zo základných princípov vytvorenia vakcíny je založený na báze adenovírusu. Dverami do ľudského organizmu je pre tento typ vakcíny práve tzv. spike proteín. V adenovíru sa nachádza gén na vytvorenie tohto proteínu. Takto si v našom tele vytvoríme vlastný spike proteín a v momente, keď ho náš organizmus nerozpozna, začne vytvárať obranné reakcie a protilátky. Samotný proteín je podávaný vo veľmi malom množstve, takže nemôže vyvolať infekciu na dané ochorenie. Ak sa náš organizmus konfrontuje s daným ochorením, má k dispozícii už vopred vytvorené protilátky a je schopný bojovať, čo je cieľom každej vakcíny bez ohľadu na spôsob, akým bola vytvorená.

Celovírusové vakcíny

Ďalším typom je tzv. živá vakcína. Je vytvorená na základe vírusu, ktorý je oslabený alebo inaktivovaný. Dôležitou pripomienkou je, že aj keď tento živý vírus nevytvára ochorenie, z pohľadu účinnosti môže príjemcovi poriadne zavařit. Vyznačuje sa zdĺhavým vývojom a rizikom, že sa mu vráti schopnosť vyvolať ochorenie v ľudskom organizme. Preto sú uprednostňované inaktivované vakcíny, pri ktorých je vírus zabitý ožarovaním, vysokou teplotou alebo chemickými procesmi.

Základná báza - proteín

Bielkoviny sú základné stavebné funkčné jednotky nášho tela. Je samozrejmosťou, že vedci skonštruovali očkovacie látky aj na ich základe. Organizmus je vystavený dvom zložkám. Prvotnou súčasťou je spike proteín pripravený biochemickými metódami. Na rozdiel od vektorových vakcín sa tento druh obohacuje o prídavnú látku, tzv. adjuvans, čiže chemickú látku, ktorá zosilňuje imunitnú odpoveď.

Dlhodobý výskum má svoje úspechy. Už desaťročia sú práve tieto vakcíny zárukou najmenšieho rizika výskytu choroby.

Typ založený na mRNA zapríčiňuje zmenu v DNA... Pravda alebo lož?

Najnepreskúmanejšou oblasťou vo vytváraní účinných vakcín je typ vyvíjaný na báze RNA/mRNA. Genetický kód vírusu obalený v tukovom obale príde ako nezvaný hosť. Bielkovina zaklope na dvere výroby bielkovín. Následne sa RNA prepisuje v cytoplazme bunky na konkrétnu bielkovinu. Po tomto procese bunka zahladí všetky stopy a RNA zničí. Vytvorený proteín sa vyprodukuje na povrch bunky alebo si otvorí pomyselné dvere a vybehne von. Naše telo zaregistruje zmenu. Imunitný systém sa mobilizuje. Túto bielkovinu ešte nepozná, preto voči nej začne vytvárať protilátky. Keďže sa pri prepise genetickej informácie proteín

nestretne s jadrom bunky, nemôže zmeniť našu spleť genetických informácií v DNA.

Tento typ vakcín je ešte v plienkach. Nepoznajú sa presné možné negatívne dopady na organizmus, ale predpovedajú sa veľké pokroky. Ak sa nenájdu nejaké kontraindikácie, predikcie značia, že by sa v budúcnosti mohli vyrábať vakcíny už len na tomto princípe, pretože podľa štúdií sa vyznačujú najväčšou mierou účinnosti.

Človek je slobodnou bytosťou s vlastným rozumom. Môže tvoriť úžasné veci. Základom úspechu vo všetkých oblastiach medicíny je zručnosť, vzdelanosť, všímavosť, ale i dávka šťastia. Niektorí povolani svojím výskumom zachránili milióny životov. Súčasnosť nám ukazuje obrovskú dôležitosť výskumnej zdravotníckej práce. Mnohí ľudia svoj boj s koronavírusom prehrali. Je len na nás, či sa zapíšeme do číselných štatistik, alebo dáme šancu vede a výskumu.

Znovuzrodené odhodlanie

HEADANIE KRÁSY, FAKTOV, ZAUJÍMAVOSTÍ, VZRUŠENIA, NEZODPOVEDANÝCH OTÁZOK, ŠTASTIA, LÁSKY, NEKOMFORTNEJ ZÓNY ČLOVEKA. JEDNODUCHO ČLOVEK. PRESNEJŠIE ĽUDSKÉ ZMÝŠĽANIE. ČLOVEK CHCE SPOZNÁVAŤ, UČIŤ SA, ZLEPŠOVAŤ SA, ZANECHAŤ PO SEBE STOPU. TIETO FAKTORY Z NÁS ROBIA NAJINTELIGENTNEJŠIE BYTOSTI NA TEJTO ZEMI I V CELOM VESMÍRE. ĽUDSKÁ MYSEĽ JE SPLEŤ ÚŽASNÝCH ROZUMOVÝCH, CITOVÝCH I BIOLOGICKÝCH PROCESOV, KTORÝMI SA STÁLE POSÚVA ĎALEJ A OBJASŇUJE TO, ČO BOLO KEDYSI NEVYSVETLITEĽNÉ.

Mentálne zdravie

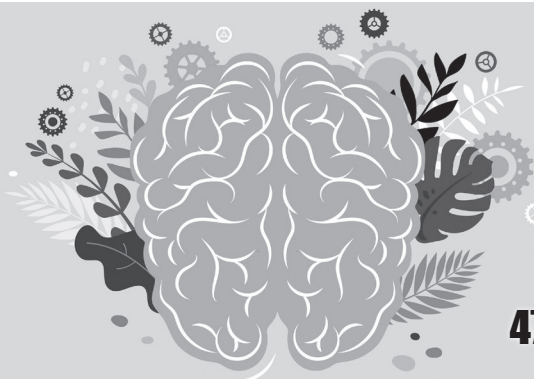
Neraz je človek skúšaný životom. Všetko, čomu čelí, sa zapisuje do mysle ako báseň písaná samým životom. Mnohé podnety z okolia vyvíjajú tlak na nás a najmä na naše duševné ja. Aby mohol človek žiť usporiadaný šťastný život, musí mať vybudované silné oporné múry mysle.

Vieme, že kaktus nepotrebuje enormné množstvo vody. Je obrnený a chránený pichľavkami. I keď by sa na prvý pohľad zdalo, že táto rastlina prežije i v tých najhorších podmienkach, nie je tomu úplne tak... Kaktusy nepotrebujú cez zimu vodu, ale v období jari ich treba začať zalievať. Oblubujú sucho a teplo. Na

pohľad nesmrteľný jedinec, zomiera v mrazivých, vlhkých podmienkach. Umrie však aj bez akéhokoľvek prísunu vody, čo nám dokazuje, že je veľmi dôležité sa správne starať a zaujímať sa o podmienky prežitia. V našom prípade i nesmierne vyspelý a silný jedinec potrebuje „kvapku vody“. Mentálne zdravie si môžeme posilňovať učením sa nových vecí, bádaním faktov, záujmom o spoločenské dianie, vytváraním niečoho unikátneho...

Inteligencia

Najznámejšia črta múdrosti, úspechu a šťastia v jednom. Je to súbor rozumových zručností, ktorými vieme riešiť ne

litnenie domáceho prostredia, uznanie, vzdelanie, rešpekt či iba peniaze. Dôležitou tvorbou správnych hodnôt človek spozná svoje potreby a nájde motiváciu, ktorá je späť s jeho cieľom, úspechom.

Šťastie a úzkosť

Šťastie nie je definované stavom na účte, veľkým domom či krásnym autom, ako si mnohokrát myslíme. Šťastie je stav, v ktorom sme spokojní sami so sebou. Blaho, ktoré pociťujeme, je zložené z úplnej vyrovnanosti a naplnenia našich život-

ných zadaní, nášho poslania. Na druhej strane môže našu

spokojnosť prekaziť neistota, ohrozenie, sklamanie... Vzbura voči pocitom šťastia. Neuvedomuje si, že máme nádej, nenabíť zbraň. Touto zbraňou zaženieme úzkosť do zabudnutia... Rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy. To sú naše jediné zbrane, s ktorými môžeme nebezpečenstvo zlikvidovať. Je len na nás, či dokážeme poprosiť o pomoc. Stlačením spúšte našej nenabitej zbrane nájdeme vnútorný pokoj a šťastie, po ktorom tak veľmi túžime.

Pamäť

Poznáme mnoho výnimočných ľudí. Dokážu si zapamätať rôzne číselky, písmená, slová, vety v niekoľkých sekundách a vzápätí ich všetky vymenovať. Táto úžasná schopnosť nie je predurčená vedcom, učiteľom či géniom. Všetci sme sa s týmto predpokladom narodili. Pri všetkých druhoch rozvíjania našej mysle prepletané cieľom úspechu, je naša pamäť kráľovnou. Mohli by sme si chcieť

vytvárať mentálne zdravie, inteligenciu, ciele pomocou motivácie bez pamäti? Odpoveď je jasná... Poslanie memorovania je zapamätanie, vybavenie a uschovanie informácií. Aby sme sa zlepšili, nevyhnutne potrebujeme informácie hodnotiť, spracovávať. Základom je však uschovanie a vybavenie si týchto informácií, inak mozog nemá čo vyhodnocovať...

Všetky tieto aspekty sú spojené s našim úspechom. Cieľová rovinka sa blíži. Je stále bližšie a bližšie. Ani sa ne-nazdáme a budeme v cieli. Je naozaj

veľmi dôležité, aby bol náš život poskladaný z takýchto malých kúskov mozaiky, ktoré

potom môžu vytvoriť unikátny obraz nášho života, ktorým sa zapíšeme do spoločnosti ako múdri, inteligentní, empatickí, vzdelaní či ambiciózni ľudia. Spomedzi všetkých tvorov máme na tomto svete jedinečný element, našu myseľ.

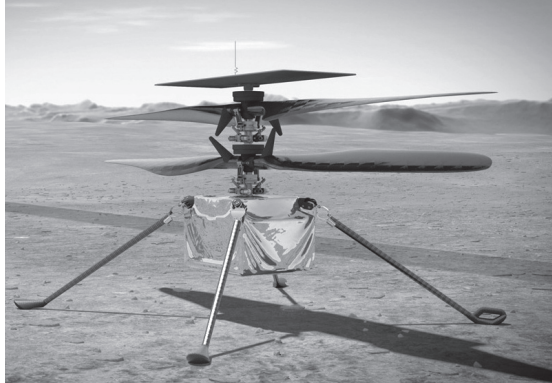
„NECH JE ŽIVOT AKOKOĽVEK ZLÝ, VŽDY JESTVUJE NIEČO, ČO MÔŽETE ROBIŤ A DOSIAHNUŤ V TOM ÚSPECH. KÝM JE ŽIVOT, OSTÁVA NÁDEJ.“

STEPHEN HAWKING

MARS JE NAJVÄČŠÍM CIEĽOM VESMÍRNEJ KOZMONAUTIKY. V JÚLÍ ROKU 2020 VYRAZIL K MARSU ROVER PERSEVERANCE. VO FEBRUÁRI TOHTO ROKU ÚSPEŠNE DOSIAHOL PÔDU ČERVENEJ PLANÉTY. PO POVESTNÝCH „SIEDMICH MINÚTACH HRÔZY“ MEDZI VSTUPOM MODULU DO VRCHNÝCH VRSTIEV ATMOSFÉRY A PRISTÁTÍM ROVERU KVÔLI 200 MILIÓNOVÉMU KILOMETROVÉMU ROZDIELU MARSU A ZEME, STREDISKU NASA JPL KONEČNE PRIŠLA SPRÁVA, KTORÁ POTVRDILA, ŽE ROVER ÚSPEŠNE PRISTÁL VO VYTÝPOVANEJ OBLASTI KRÁTERA JAZERO. CIEĽOM TEJTO MISIE JE ZHROMAŽĎOVANIE VZORIEK HORNÍN A REGOLITOV A ODHAĽOVANIE STARODÁVNEHO ŽIVOTA NA CUDZEJ PLANÉTE.

Technika nesklamala a NASA zas a znova potvrdila prvenstvo vo vesmírnych pretekoch. Perseverance je už

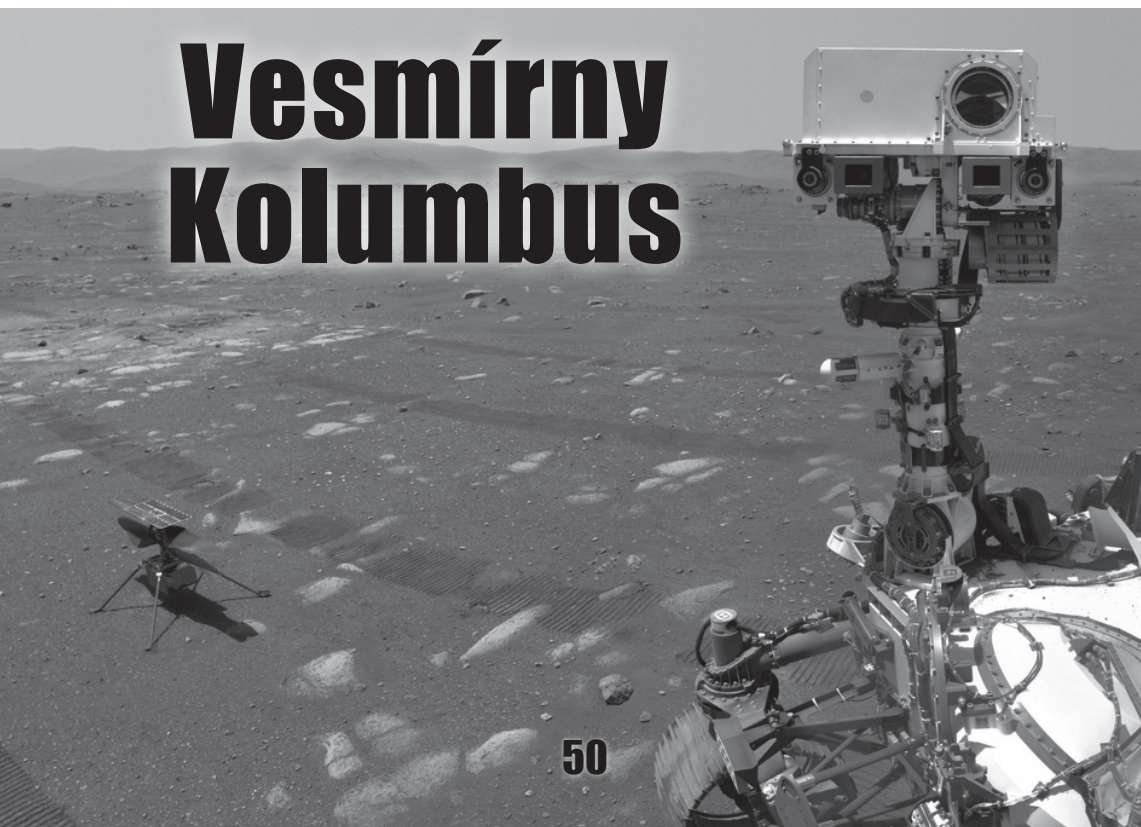

piatym roverom na Marse. Jeho predchodca je horšie dvojča menom Curiosity a na Marse je už od roku 2012. Zbiera vzorky a skúma, či je Mars obývateľný pre mikrobakteriálny život.

Na pomoc pri pristávaní bol využitý systém STS – Safe Target Selection, ktorý na základe zhromaždených informácií mapovania terénu z predchádzajúcich orbitálnych sond a roverov vyhodnotil a určil najvhodnejšie miesto pre pristátie.

Súčasný Rover je zatiaľ najkomplex-

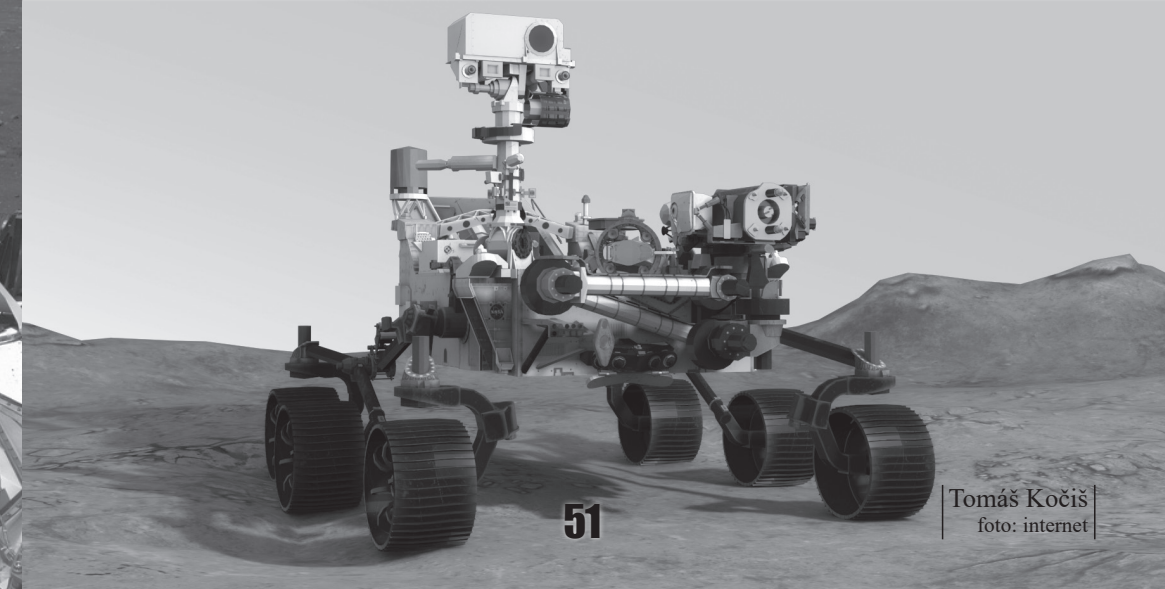
Vesmírny Kolumbus

nejší a najvýkonnejší robot, ktorý bol vyslaný na cudziu planétu. Potvrdzuje to súbor 23 kamier, z čoho je deväť technických, sedem pristávacích a sedem určených na vedecké účely. Rover má na palube zabudovaného robota menom Ingenuity, ktorý slúži ako minihelikoptéra a je prvým lietajúcim zariadením na povrchu Marsu.

Na skúmanie povrchu slúži rameno Sherlock. Ale čo by to bol Sherlock bez Watsona? Sherlock slúži ako nástroj na skúmanie miniatúrnych častíc piesku z povrchu Marsu. Watson je jedna z kamier s najväčším rozlíšením a má slúžiť na fotenie snímok Marsu vo vysokom rozlíšení. Spolu fungujú v symbióze a navzájom si pomáhajú softwérom, ktorý ich spája.

Rover Perseverance je najdokonalejší robot mimo našej planéty a jeden z najdokonalejších robotov vytvorených na našej planéte. Bude úspešný? Nájde stopy potenciálneho života – minulého, prípadne aj súčasného – na miestach, ktoré boli kedysi pravdepodobne zaplavené vodou? Zapiše sa do histórie ako jeden z najväčších objavov ľudstva? Všetko ukáže čas.

Vidím Zem!

ZREJME KAŽDÝ Z NÁS UŽ POČUL MENÁ ELON MUSK, JUSAKU MAEZAWA ČI JEFF BEZOS. TÍTO PÁNI V SÚČASNOSTI SEUBUJÚ, ŽE V NAJBLIŽŠÍCH ROKOCH ZAČNÚ S KOMERČNÝMI LETMI DO VESMÍRU. NA ZEM SA TAK Z VÝŠKY VIAC AKO 200 KILOMETROV BUDE MÔČŤ POZRIEŤ KAŽDÝ, KTO MÁ ZVYŠNÝCH PÁR MILIÓNOV DOLÁROV. PRVÝ ČLOVEK PRITOM DO VESMÍRU VYLETEL LEN PRED 60 ROKMI. BOL TO RUSKÝ PILOT, KOZMONAUT JURIJ GAGARIN.

Všetko sa začalo počas takzvanej studenej vojny, keď USA a ZSSR, dnešné Rusko a príbahlé štáty, súperili okrem iného aj o to, kto prvý vyšle človeka do kozmu. Tieto „vesmírne preteky“ napokon vyhralo Rusko.

Prvým šokom pre svet bolo vypustenie Sputnika 1, prvej umelej družice Zeme v roku 1957. Neskôr v rámci misie Sputnik 2 sovietski vedci 3. novembra 1957 vyslali do vesmíru psa menom Lajka. Napriek predčasnému uhynutiu priniesol Lajkin let množstvo informácií, ktoré potvrdili možnosť prežitia živého organizmu na obežnej dráhe, a bol prvým krokom, ktorý umožnil neskorší let človeka do vesmíru.

V kozmickom programe z viac ako dve tisíce záujemcov ostal nakoniec v najužšej skupine vybraných aj poručík Jurij Gagarin. Od marca 1960 do januára 1961 prešiel Jurij aj s ostatnými uchádzačmi veľmi náročným výcvikom. Nakoniec sám šéf sovietskeho kozmického programu Sergej Koroľov navrhol poveriť Gagarina pilotovaním prvej kozmickej lode. Hlavnú úlohu zohrala práve Gagarinova výška, merala len 157 cm, a údajne aj skromná povaha.

Jurij Alexejevič Gagarin vyrastal v jednoduchých podmienkach, žil v dedine Klušino neďaleko mesta Gžatsk (dnes Gagarin). Jeho život veľmi ovplyvnila vojna, a to nielen v negatívnom zmysle. V sep-

tembri 1941 sa k ich dedine priblížil front a na poli za domom im pristálo lietadlo Jak 1. Gagarina veľmi nadchlo a pilot mu dokonca dovolil si do lietadla aj sadnúť. Tento zážitok zrejme ovplyvnil celý jeho ďalší život.

Po ukončení učilišťa ho ako jedného z najlepších učňov vybrali na ďalšie štúdium na Saratovskú priemyselnú školu, ktorú absolvoval s výborným prospechom. Napriek svojmu nízkemu vzrastu vynikal v basketbale. Stal sa kapitánom basketbalového mužstva a hral aj na trúb-

ke v kapele. Počas štúdia na priemyselnej škole však stále sníval o lietaní, a tak sa v roku 1951 prihlásil do pilotných kurzov DOSAAF, k lietaniu sa ale nedostal. Keď

„ПОЕХАЛИ!“ – „ИДЕМЕ!“ JURIJ GAGARIN PRED 60 ROKMI POZVAL ĽUDSTVO DO VESMÍRU. NA GAGARINOVU POČEŠŤ SA 12. APRÍL STAL MEDZINÁRODNÝM DŇOM LETU ČLOVEKA DO VESMÍRU.

neďaleko Saratova vznikla škola civilného letectva, skúsil šťastie aj tam, ale nespĺňal podmienky pre prijatie. Viackrát sa

hlásil aj do novootvorenej leteckej školy a napokon sa mu sen o lietaní splnil. Prvé lietadlo, ktoré sám pilotoval, bolo Jak 18.

Gagarin pokračoval v štúdiách na leteckých školách, stal sa vojenským pilotom a

jeho vytrvalosť a disciplína sa mu vyplátili. Nasledoval ďalší šok. 12. apríla 1961 o šiestej hodine a siedmej minúte svetového času odštartoval v kozmickej lodi Vostok 1 z kozmodrómu Bajkonur a za 108 minút obletel Zem. Z obyčajného skromného človeka sa tak v priebehu necelých dvoch hodín stal najznámejší človek na svete. Známe je jeho radostné zvolanie pri zážihu motorov: „Поехали!“ – „Идем!“ Po návrate na Zem sa stal hrdinom

PRI ŠTARTE RAKETY JURIJ GAGARIN ÚDAJNE VYSLOVIL: „ПОЕХАЛИ!“ - „ИДЕМЕ!“ PO NÁVRATE NA ZEM J. URIJ GAGARIN POVEDAL: „КЕДЬ SOM V KOZMICKEJ LODI OBLETEL ZEM, ВИДЕЛ SOM, АКÁ JE НАША ПЛАНЕТА КРАСНА. ЛУДИА, ХРÁНЬМЕ А РОЗМНОЖУЕМЕ ТУТО КРАСУ, АЛЕ НЕНИЧМЕ ЈУ!“

Sovietskeho zväzu a svetovou celebritou. Gagarin bol naďalej pilotom, trénoval budúcich kozmonautov a pokúšal sa do vesmíru vrátiť. V roku 1968 však tragicky zahynul aj so svojim leteckým inštruktorom pri bežnom cvičnom lete. Jeho smrť je doteraz opradená rôznymi konšpiráciami, keďže ľudia neverili, že by mohol Gagarin zomrieť pri triviálnej nehode.

Sophia Smoradová
foto: internet

Národný hrdina

NIET NA SVETE ČLOVEKA, KTORÝ BY NEPOZNAL HYMNU NÁRODA, V KTOROM ŽIJE. ZARUČENE AJ KAŽDÝ SLOVÁK POZNÁ SLOVÁ PIESNE NAD TATROU SA BLÝSKA, ALE NIE KAŽDÝ POZNÁ JEJ AUTORA JANKA MATÚŠKU.

V nedeľu 10. januára uplynulo 200 rokov od narodenia Janka Matúšku. Matúška sa narodil v Dolnom Kubíne v rodine remeselníka. Jeho učiteľom sa stal jeden zo zakladateľov Matice slovenskej Leopold Bruck, ktorý už vtedy vzbudil v mladom Jankovi záujem o vlastenectvo.

Písal sa rok 1839. Matúška odišiel študovať do Bratislavy na Evanjelické lýceum a tam začal písať básne pod vedením Juraja Palkoviča a Ľudovíta Štúra, ktorí ho viedli k písaniu v spisovnej slovenčine. Medzi jeho prvotinu možno zaradiť básň Pri

uvítaní bratov, ktorá vznikla v roku 1843. Písal najmä vlastenecké a príležitostné básne i veršované povesti, v ktorých sa často inšpiroval ľudovou slovesnosťou.

Z hodín slovenského jazyka a dejepisu vieme, že v roku 1843 Ľudovítovi Štúrovi zakázali kvôli jeho politickým aktivitám prednášať na Evanjelickom lýceu. Musel zo školy odísť a rozhodlo sa tak aj jeho 22 študentov, medzi nimi aj Janko Matúška. Svoj nepokoj a hnev vyjadril v básni Nad Tatrou sa blýska, ktorá sa pôvodne volala Ponad Tatrou blýska.

Text hymnickej piesne bol napísaný 5. marca 1844 na nápev ľudovej piesne Kopala studienku, pozerala do nej. Báseň spievali študenti pri odchode z Bratislavy do Levoče.

V rokoch 1848-1849 Matúška organizoval slovenské národnoslobodzovacie hnutie. Od roku 1851 bol správcom kancelárie súdu v Dolnom Kubíne, neskôr bol vládny adjunkt v Trstenej. Oženil sa s meštiankou Žofiou Veselovskou z Námestova, ale manželstvo nebolo najšťastnejšie. Trápil ho aj neúspech revolúcie. Možno aj preto Matúška podľahol hazardu a začal navštevovať kasína.

Zomrel 11. januára 1877 na milovanej Orave na následky ťažkej choroby. Na jeho hrobe stojí nápis: Svoji svojmu!

Odišiel človek, ktorý

TAK TO UŽ V ŽIVOTE CHODÍ. JEDNI PRICHÁDZAJÚ, DRUHÍ ODCHÁDZAJÚ A 9. APRÍLA 2021 NÁS OPUSTIL MUŽ, KTORÝ MAL VEĽKÝ VPLYV NIELEN NA FORMOVANIE MODERNÉHO SVETA, ALE AJ NA DIANIE V NAŠEJ ŠKOLE. TÝMTO MUŽOM BOL PRINC PHILIP, VOJVODA Z EDINBURGU A MANŽEL BRITSKEJ KRÁĽOVNEJ ALŽBETY II.

Nedokončené storočie života

Philip sa narodil 10. júna 1921 do rodiny Glücksburgovcov, starého šľachtického rodu, ktorý dodnes vládne Dánsku a Nórsku, s titulmi princa dánskeho a gréckeho. Jeho mladosť bola poznačená viacerými rodinnými tragédiami. Keď mal Philip 13 rokov, bola jeho mama diagnostikovaná schizofrénia. Možno aj preto si vytvoril veľmi blízky vzťah so sestrou, ktorá neskôr aj s celou svojou rodinou zomrela

pri leteckej nehode. Po tomto nešťastí v roku 1934 odišiel do Británie, kde sa ho ujal jeho vzdialený príbuzný lord Louis Mountbatten. Počas svojho pobytu v Británii sa stretol vtedy ešte len s 13-ročnou princeznou Alžbetou, ktorá sa doňho zamilovala. V druhej svetovej vojne bojoval ako námorník v Pacifiku, v Stredomorí a v Indickom oceáne, za čo dostal grécky Vojnový kríž. Po vojne sa rozhodol požiadať Alžbetu o ruku, a tak sa 20. novembra 1947 konala kráľovská svadba – Philip sa stal členom jednej z najmocnejších monarchií sveta. Manželstvo trvalo 73 rokov a narodili sa im 4 deti – Charles, Anne, Edward a Andrew. Princ Philip bol moderný manžel, ktorý kráľovnej Alžbete II. umožnil byť silnou ženou. So svojimi 183 centimetrami a takmer stovkou na krku bol pre ňu predovšetkým spoľahlivý

podporoval mladých

vým oporným stĺpom, štítom, ktorý kráľovnú chránil, opatroval, povzbudzoval a bránil. A nielen kráľovnú. Tomuto mužovi vždy záležalo na celej rodine. Rodine, ktorej kedysi odovzdal všetko a plne sa odovzdal do jej služieb. Do služieb koruny, panovníčky, svojej kráľovnej.

Podporoval mladých

Philip bol sponzorom viac ako 800 organizácií zameriavajúcich sa hlavne na podporu mládeže, ochranu životného prostredia a medicínsky výskum. Najznámejším a najrozšírenejším je projekt DofE – Cena vojvodu z Edinburgu, ktorý podporuje fyzický, duševný i kultúrny rozvoj mládeže. Bol presvedčený, že osobnostný rozvoj a rozvoj charakteru je možný len cez vystúpenie zo svojej komfortnej zóny

a cez prekonávanie náročných výziev. Projekt je rozšírený takmer v 150 krajinách vrátane Slovenska a pravidelne sa doň zapájajú aj študenti nášho gymnázia.

„Každý, kto sa zúčastní programu DofE, nájde vo svojom živote d'alší zmysel a potešenie.”

princ Philip

Tvorca histórie

Princ Philip umrel 9. apríla 2021 ako 99-ročný. Jeho smrť bola tragickou udalosťou nielen pre jeho rodinu, ale aj pre mnohých ľudí po celom svete. Pre našu spoločnosť bol prínosom a do histórie sa zapíše ako jeden z jej tvorcov. Jeho odkaz zostáva s nami a naďalej bude inšpirovať milióny študentov na celom svete.

NA TOMTO SVETE MOŽNO NEBOLO
VÄČŠEJ LÁSKY. A VO SVETLE VŠETKÝCH
KRÁĽOVSKÝCH
POVINNOSTÍ, POLITIKY, MEDZI-
NÁRODNEJ DIPLOMACIE A NEKONEČ-
NÉHO DVORNÉHO PROTOKOLU
ROZHODNE NIE LÁSKY TRVALEJŠEJ.

LEGENDÁRNA ROZPRÁVKA TRI ORIEŠKY PRE POPOLUŠKU PATRÍ K NESMRTEĽNÝM STÁLCIAM VIANOC. NATOČIL JU ČESKÝ FILMOVÝ REŽISÉR A SCENÁRISTA VÁCLAV VORLÍČEK, PREMIÉRU MALA V ROKU 1973 A DODNES SI BEZ NEJ VIANOCE NEDOKÁŽEME PREDSTAVIŤ. PATRÍ K NIM ROVNAKO AKO KAPUSTNICA, ZEMIAKOVÝ ŠALÁT ČI DARČEKY POD STROMČEKOM.

Vo veku 68 rokov zomrela legendárna česká herečka Libuše Šafránková. Jej predčasný odchod zasiahol celé Česko i Slovensko. Libuška, ako jej každý hovoril, sa narodila 7. júna 1953 v Brne. Od detstva chodila na dramatické krúžky a študovala na brnianskom konzervatóriu. Pred kamerou sa po prvý raz objavila vo veku 17 rokov vo filmovej adaptácii románu Boženy Němcovej Babička.

„TVÁŘE UMOUNĚNÉ OD POPELA, ALE KOMINÍK TO NENÍ.
KLOBOUK S PEŘÍM, LUK A KAMIZOLA, ALE
MYSLIVEC TO NENÍ.
ŠATY S VLEČKOU STŘÍBREM VYŠÍVANÉ, ALE
PRINCEZNA TO NENÍ, JASNÝ PANE.“

Po menších rolách v divadle a prvých skúsenostiach v spomenutom filme Babička začali prichádzať ďalšie filmové ponuky. Prvá bola rola Moniky vo filme Rodeo, v 70. až 80. rokoch prišli na rad prevažne úlohy princezien, ako napríklad už notoricky známa Popoluška alebo Malá morská víla, kde si Libuška zahrala so svojou o päť rokov mladšou sestrou Miroslavou Šafránkovou.

Po úlohách princezien ju začali režiséri obsadzovať do rolí mladých dievčat, ale až filmy Jiřího Menzla a Jana Svěráka

ju predstavili v charakterovo a typovo rôznorodých postavách. Veľkým diváckym úspechom bola jej účasť vo filme Kolja (1996),

za ktorý získala Českého leva v kategórii najlepší ženský herecký výkon.

V rokoch 1972 – 1992 sa stala členkou Činoherného klubu, od roku 1992 pôsobi-

Ostali nám tri oriešky

la v Národnom divadle v Prahe. Bola predstaviteľkou mladých temperamentných žien, ktoré interpretovala so zmyslom pre lyriku, humor i komické zveličenie. Z divadelných úloh to bola hlavne: Soňa (A. P. Čechov – Strýček Váša), Káťa Kabanová (A. N. Ostrovskij – Bouře), Poppy Norton – Taylorová (M. Frayn – Bez roucha).

Okrem filmov a divadelných hier si Libuška zahrála aj v niekoľkých seriáloch. Asi najznámejším sa stal Náhrdelník z roku 1992, kde si zahrála po boku svojho manžela Josefa Abraháma.

ktoré hralo Barunku v Babičke a bolo.

Kostýmy boli podľa pôvodného scenára robené na teplé počasie, ale keďže sa napokon natáčalo v zime, nestihli sa už prešit', a tak Libuše Šafránková – Popoluška musela v záverečnej scéne cváľať na koni v ľahučkových šatách pri teplote -21°C.

Je jednou z najvýznamnejších herečiek v dejinách československého divadla a filmu. V rámci osláv 97. výročia vzniku niekdajšieho Československa 28. októbra 2015 na Pražskom hrade jej udelili medailu Za zásluhy o štát v oblasti umenia.

Posledné chvíle

V pondelok 7. júna 2021 oslávila svoje 68. narodeniny. Okrem rodiny jej prišlo zablahoželať aj pár priateľov. No už v ten deň okolo 17. 00 hodiny ju kamarátka odviezla do nemocnice, kde sa mala podrobiť bližšie nešpecifikovanému zákroku. Prijatá bola v pavilóne A 6, kde sídli onkologická klinika, klinika tuberkulózy a respiračných ochorení a centrum pľúcnej endoskopie. Herečka v minulosti bojovala s rakovinou pľúc, minulý rok kvôli zdravotným ťažkostiam musela odstúpiť z natáčania pripravovanej filmovej rozprávky Mamánek. Preto sa viacerí domnievajú, že táto choroba zrejme stojí aj za jej predčasným skonom.

Zaujímavosti

Hlavnú hrdinku rozprávky Tri oriešky pre Popolušku, Libušu Šafránkovú, si vybral režisér náhodou. Dlho nevedel, komu úlohu ponúknuť, potom si spomenul na mladé dievča,

BASED ON THE INTERNATIONAL BEST-SELLING NOVEL

"A MUST-SEE"

ZOO

DAILY MIRROR

THE HUNDRED YEAR-OLD MAN

WHO CLIMBED OUT OF THE WINDOW AND DISAPPEARED

A FILM BY FELIX HERNGREN

"EXPLOSIVELY FUNNY"

TV TIMES

DAILY STAR

Muž, ktorý držal svet na ihlách

KNIŽNÝ DEBUT ŠVÉDSKEHO AUTORA JONASA JONASSONA „100-ROČNÝ STARČEK, KTORÝ VYLIEZOL Z OKNA A ZMIZOL“, PRINÁŠA PRÍBEH ALLANA KARLSSONA, CHLAPA, KTORÝ NIKDY O VECIACH DLHO NEPREMÝŠĽAL, A PRETO SA AKO 100-ROČNÝ STARČEK V ROKU 2005 NA SVOJE 100. NARODENINY ROZHODNE VYLIEZŤ Z OKNA A ODÍŠŤ Z DOMOVA DÔCHODCOV.

Na svojej mesačnej púti po celom Švédsku sa spoznáva s novými ľuďmi a za päťami má políciu, mafiánov a vlastnú minulosť, ktorá je viac než zaujímavá. Súbežne s Allanovými dobrodružstvami, ktoré zažíva ako storočný, román obsahuje flashbacky (spomienky) s čoraz fantastickjšími epizódami z jeho mladších čias. Príbeh sa odohráva na pozadí historických udalostí, dôležitých medzníkov

dejín a svetových aj medzinárodných vojen, ktoré chtiac-nechtiac Allan menil.

Dámy a páni, predstavujem vám Forresta Gumpa 2.0. Starčeka,

ktorý ovplyvňoval chod dejín, aj keď si to vôbec neuvedomoval. Allan Karlsson sa chystá osláviti svoje sté narodeniny a jeho domov dôchodcov v Malmköpingu mu plánuje usporiadať „párty“. Allan však nemá záujem. Namiesto toho vylezie z okna a zmizne. Kráča pešo na autobusovú stanicu a má v úmysle cestovať, pokiaľ to jeho hotovosť, rovnajúca sa kostolnej myši, umožní. Stretnie mladého muža s veľkým kufrom, ktorý ho žiada,

aby sa o kufor postaral. Allanov autobus dorazí a on sa rozhodne nastúpiť a kufor plný nelegálnych peňazí vziať so sebou. Začína ho prenasledovať drogový gang i polícia, ktorá s ním zaobchádza ako s nezvestnou, unesenou osobou.

Allan ako mladý chlapec pracoval v továrni na dynamity a jeho skúsenosti ho doviedli do Španielska počas občianskej vojny, kde nešťastnou náhodou zachránil

generála Franca. Po presťahovaní do Spojených štátov sa stáva dobrým priateľom s Harrym S. Trumanom a pomáha vyrábať atómovú bombu. Po vojne je

„MOJÍM ZÁMEROM BOLO PRIPOMENÚŤ UDA-
LOSTI DVADSIATEHO STOROČIA, ABY SME NA NE
NEZABUDLI A NEMALI TENDENCIU DOPÚŠŤAŤ
SA TÝCH ISTÝCH CHÝB. SVOJE POSOLSTVO SOM
SA USILOVAL ZABALIŤ DO LÁSKAVÉHO HUMO-
RU. KNIHA SA POMERNE RÝCHLO ROZŠÍRILA
PO SVETE. NO SVET SA ANI ZAMAK NEZLEPŠIL.“

JONAS JONASSON

Allan vyslaný do Číny na pomoc Kuomintangu v boji proti komunistom, ale stratí záujem a pešo odchádza do Švédska, kde sa nešťastnou náhodou spojí so skupinou komunistov; prechádzajú cez Himaláje do Iránu, kde Allana vezmú do väzby. Ako leš Allan ponúka pomoc policajnému šéfovi pri atentáte na Winstona Churchilla. Po návrate do Švédska Allan zistí, že úrady pochybujú o jeho odbornosti v oblasti výroby bômb, ale Rusi ho berú vážne

a spriatelí sa s ním Yury Popov, ktorý ho vezme do Sovietskeho zväzu na stretnutie so Stalinom. Stalin je však záchranou Francovho života urazený a Allan je odsúdený na ťažkú prácu v gulagu vo Vladivostoku. Tam sa stretáva s fiktívnym bratom Alberta Einsteina, Herbertom. Herbert a Allan unikajú z gulagu a podpália celý Vladivostok. Na ceste do Severnej Kórey počas kórejskej vojny sa dvojica predstavuje ako sovietsky maršal Kirill Afanesievich Meretkov a jeho pobočník. Stretávajú sa s Kim Ir-sen a Mao Ce-tung. Aj keď sa rýchlo odhalia ako podvody, katastrofa sa odvráti, keď sa Mao Ce-tung dozvie, že Allan počas čínskej občianskej vojny zachránil jeho manželku Ťiang Čching. Allan a Herbert dostanú hotovosť a pošlú ich na Bali na dlhú dovolenku. Na Bali sa Herbert zoznámí s indonézskeou čašníčkou Ni Wayan Laksmi, ktorú si vezme a premenuje ju na Amandu. Korupčne využíva hotovosť na svoje politické ciele

a zariadi, aby bola vymenovaná za indonézske veľvyslankyňu vo Francúzsku. V roku 1968 cestujú Amanda, Herbert a Allan do Francúzska. V Elyzejskom paláci Amanda a Allan obedujú s Charlesom de Gaulle a Lyndonom B. Johnsonom, ktorý je v Paríži na rokovaní o vojne vo Vietname. Allan označuje špeciálneho poradcu francúzskeho ministra vnútra Christiana Foucheta za sovietskeho špióna. To de Gaulla poníži, ale teší sa z Johnsona, ktorý z Allana neskôr urobí špióna CIA. Vďaka tipovaniu Allana sa protesty v Paríži končia. Allan má byť ocenený medailou, ale odchádza do Moskvy. V Moskve sa Allan schováva na americkom veľvyslanectve a je opäť spolu s Popovom. Dvojica sa rozhodne napísať správy, ktoré potešia obe strany. Výsledkom ich správ je návšteva Richarda Nixona a Leonida Brežneva. Obe strany zvýšia výdavky na svoje nukleárne zbrane. Keď sa Sovietsky zväz začne rozpadávať, Allan sa vracia do

Švédsko. Usadí sa, užíva si pokojný život a adoptuje si mačku, ktorej dá meno Molotov. Bohužiaľ, po tom, čo Molotova zabije liška, Allan nedokáže odolieť, nastrojí pascu, aby sa pomstil líške. Pasca je zostrojená pomocou dynamitu a spôsobí obrovskú explóziu. Úrady sa nakoniec rozhodnú poslať Allana, kvôli bezpečiu všetkých obyvateľov Midgardu (Zeme), do domova dôchodcov v Malmköpingu.

Storočný Allan a jeho kamaráti, ktorých spoznal počas putovania po Švédsku, odlietajú do Indonézie, kde trávajú čas v luxusnom hoteli, ktorý spravuje Amanda a jej synovia. Keď sa na Allana obráti predstaviteľ indonézskej vlády, ktorý sa zaujíma o jeho znalosti atómových bômb, súhlasí s pomocou a hovorí si, že prinajmenšom indonézskeho prezidenta Yudhoyono je pri

zmysloch - na rozdiel od ostatných vodcov, s ktorými sa stretol počas svojho života...

Čižmároviny

p. uč. Čižmárová: Kto je podľa vás námesačník?

Magda: Ten, ktorý pracuje na úrade.

p. uč. Hromadová: Čítajte z mapy štáty strednej Afriky!

Dávid: Gabon, Kenya, Doktor Kongo (DR Congo)...

p. uč. Čižmárová: Ako nazývame dvojité zápor?...L...?

Martin: Liturgia, lymfa!

p. uč. Škorvánkova: Čo je to elipsa?

Mišo: Tak taký chybný kruh.

p. uč. Čižmárová: Samo, povedz vybrané slová po S.

Samo: Syr, sypký, Simona.

p. uč. Čižmárová: Prehrešujeme sa proti spisovnej výslovnosti.

Šéfredaktorka:

Lucia Lišková, 3.A

Redakčná rada:

Eduard Eliaš, 3.A

Magdaléna Nagyová, 3.A

Matej Mozoláni, 3.A

Matúš Stahovec, 3.A

Grafická úprava:

Eduard Eliaš, 3.A

Matej Mozoláni, 3.A

Matúš Stahovec, 3.A

Zodpovedná p. uč.:

PaedDr. Helena Čizmárová

Prispievatelia:

Bettyna Pogányová, 1.A

Juraj Šoltis, 1.A

Lukáš Haluška, 1.A

Sophia Smoradová, 1.A

Tomáš Kočíš, 1.A

Alexandra Voláková, 3.A

Matej Kočík, 3.A

Slávka Vandrová, 3.A

Kresba:

Magdaléna Nagyová, 3.A

Adresa redakcie:

Čordákova 50, 040 23 Košice

redakcnarada@gmail.com

Instagram:

@quo_vadis_gkm

